

Міністерство культури України
Одеська національна наукова бібліотека
імені М. Горького

Серія біобібліографічних покажчиків
"Письменники Одеси"
Заснована 1980 року

Випуск 35

ШЕРЕНГОВИЙ Олекса Гнатович

Біобібліографічний покажчик

Упорядник
О. Г. Нуньєс

Одеса
2014

Видання біобібліографічного покажчика з серії "Письменники Одеси" присвячене літературознавцеві, теоретику літератури, досліднику психології художньої творчості Олексі Гнатовичу Шеренговому. Посібник підготовлено за матеріалами фондів Одеської національної наукової бібліотеки ім. М. Горького, провідних бібліотек Одеси.

Деякі публікації про життя О. Шеренгового, спогади про нього подані повнотекстово у додатку. У покажчику вони позначені астериском.

Добір публікацій завершено станом на січень 2014 року. Їх описано за чинними правилами і систематизовано у відповідних рубриках та підрубриках, а це дає змогу читачеві легко виявити потрібну групу друкованих документів чи окремих з них. До послуг читача — покажчики імен та періодичних видань.

Посібник призначено для літературо- та книгознавців, журналістів, бібліофілів, викладачів вищих навчальних закладів, студентів. Він також буде корисним для учителів середніх шкіл, які ведуть уроки літератури рідного краю.

Редактор
М. Л. Десенко

© О. Г. Нуньес. Упорядкування, 2014

© В. Т. Миненко. Обкладинка, 2001

© ОННБ ім. М. Горького, 2014

ОЛЕКСА ГНАТОВИЧ ШЕРЕНГОВИЙ

Біографічна довідка

Народився 18 березня 1943 р. в с. Зозові Липовецького району Вінницької області в сім'ї колгоспника.

Закінчив сільську школу, потім Немирівське педагогічне училище імені Марка Вовчка. 1972 р. — філологічний факультет ОДУ ім. І. І. Мечникова.

Ще у період навчання почав писати вірші, невеликі новели, статті. Перша збірка новел «Пташиний переліт» вийшла у світ, коли Олекса навчався на другому курсі ОДУ. Вона з'явилася з легкої руки поета-видавця Володимира Петровича Гетьмана й університетського викладача Миколи Володимировича Павлюка.

У 1970-1980-х рр. працює на телестудії, кіностудії, редактором художньої літератури у видавництві «Маяк», на обласному радіо, у молодіжній газеті, позаштатним кореспондентом газети «Літературна Україна». Деякий час був відповідальним секретарем правління Одеської письменницької організації.

В 1971 р. на Одеській телестудії, де Олекса Шеренговий працював редактором і телеведучим, була здійснена телевізійна вистава за його драматичною поемою, присвяченою Лесі Українці. Вистава на той час здалася політично провокаційною, тому сценарій було знищено, від неї залишилися тільки вірші.

Працюючи на телебаченні, Олекса завжди був у вирі життя. Героями його сюжетів стали прості люди, робітники, колгоспники, митці. Він пише нариси, новели, художньо-документальні книжки. Друкується в одеських газетах.

Коли біля Одеси заходилися зводити стіни Припортового заводу, він став частим гостем на будівництві як кореспондент «Літературної України». Писав нариси про молодих будівельників, представників різних

національностей, про їхнє життя, мрії та плани. Написане увійшло до книжки «Гавань долі твоєї», до якої також було включено повість «Монолог для слідчого», за яку на республіканському конкурсі 1979 р. автору була присуджена премія видавництва «Молодь» та Спілки письменників України за кращий твір для юнацтва.

Увесь час займається творчою працею. З-під його пера виходять книжки: художні — «Золоте весілля», «Звинувачувані не підсудні», «Батько» та художньо-публіцистичні — «Повінь у вересні», «Хліб на долоні» (за яку автор 1986 р. отримав першу премію Спілки письменників України та Президії ради профспілок УРСР). За романами «Батько» і «Любов єдина» на Одеській кіностудії створений двосерійний художній фільм «Золоте весілля» (відзначений премією на фестивалі в Торонто, Канада). А ще було знято фільми «Тризна», «Блукаючі зірки», художньо-документальні стрічки «Пісня любові» та «Кисве мій».

На фестивалі в Торонто творчість О. Шеренгового помітили, і його було запрошено на місячне стажування на студії «Васікфільм».

Стажування в Канаді спонукало О. Шеренгового до написання творів канадського циклу. Роздуми над життям перших емігрантів з України надихнули Олексу на створення кінострічки «Летіла зозуля...». Тут же, у Канаді, виник задум ще однієї кіноповісті — «Бентежні голоси пташині...», присвяченої проблемам сучасного життя канадських українців.

Довгу й болісну епопею з творенням і виданням роману «Рейс» письменник почав з університетських років, з життя одеського філфаку. Роман «Рейс» понад чверть віку пролежав ненадрукованим. Книга побачила світ лише 2000 року.

Протягом усього творчого життя О. Шеренговий писав вірші. 2003 року вони були зібрані у книгу. «Мій

молитвослов» — це приклад письменницької послідовності і відданості літературі високої духовності.

Твори Олекси Шеренгового перекладалися угорською, чеською, білоруською, казахською мовами, а до його п'ятдесятиріччя в Москві вийшов однотомник прози — російською.

1986 р. творчість О. Шеренгового була відзначена на республіканському конкурсі Української ради профспілок та Спілки письменників України. Він отримав першу премію за повість «Хліб на долоні», 2001 р. — Державну премію імені Олеса Гончара за роман «Рейс». 2003 р. — постановою Митрополита Київського і всієї України Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Володимира письменник нагороджений орденом Української Православної Церкви Преподобного Нестора Літописця II ступеня за заслуги перед Українською Православною Церквою і в зв'язку з виходом у світ його книги «Мій молитвослов».

Член Національної спілки письменників України.

Помер Олекса Гнатович Шеренговий 17 вересня 2008 року.

ОКРЕМІ ВИДАННЯ ТВОРІВ

1. Пташиний переліт : новели, оповідання, етюди. — О. : Маяк, 1967. — 154 с. : ілюстр., портр.
2. Золоте весілля : повісті. — О. : Маяк, 1973. — 127 с.
3. Татарбунары : очерк. — О. : Маяк, 1974. — 40 с.
4. Повінь у вересні : повість. — О. : Маяк, 1978. — 175 с. : ілюстр.
5. Гавань долі твоєї : Григорів. етюди. — К. : Молодь, 1980. — 184 с.
6. Батько : роман. — О. : Маяк, 1982. — 183 с.
7. Хліб на долоні : худож.-докум. повість. — О. : Маяк, 1984. — 191 с. : ілюстр.
8. Монолог для слідчого : повість ; Батько : роман. — К. : Дніпро, 1986. — 261 с. — (Серія «Романи й повісті» ; № 9).
9. Любов єдина : роман. — О. : Маяк, 1988. — 279 с.
10. Звинувачувані не підсудні : повість. — О. : Маяк, 1989. — 208 с.
11. Любовь единственная ; Отец : романы : авториз. пер. с укр. — М. : Сов. писатель, 1989. — 448 с.
12. Рейс : роман. — О. : Друк, 2000. — 352 с.
13. Мій молитвослов : (поезії). — О. : Астропринт, 2003. — 384 с.
14. Вибране : у 2 т. — О. : Друк, 2007.
 - Т. 1 : Рейс ; Батько : романи. — 392 с.
 - Т. 2 : Монолог для слідчого ; Бентежні голоси пташині ; Звинувачені не підсудні. — 302 с.
15. Монолог для слідчого : повість. — О. : Друк, 2007. — 304 с.
16. Рейс : роман. — Луцьк : Терен, 2013. — 228 с.

ПУБЛІКАЦІЇ У КНИГАХ, ЗБІРНИКАХ, АЛЬМАНАХАХ

1966

17. Пташиний переліт : новела // Горизонт. — О., 1966. — С. 38-39.

1974

18. Літаки сідають на землю : оповідання // Береги. — О. ; Варна, 1974. — С. 213-215.

1980

19. Голос чистий і виразний : [вступ. ст.] // Нічна телеграма : оповідання / В. Сильченко. — К. : Молодь, 1980. — С. 5-6.

1981

20. Будуємо на землі... ; Між берегами — Ташлик ; Під журавлиним клином — весна : нариси // Енергія : худож.-докум. розповіді про мол. енергобудівників України. — К. : Молодь, 1981. — С. 153-190.

1982

21. Степану Ковганюку — 80 // Горизонт. — О., 1982. — С. 120-122.

1983

22. Хліб починається з любові // Горизонт. — О., 1983. — С. 113-116.

1984

23. Григорію Кареву — 70 // Горизонт. — О., 1984. — С. 109-110 : портр.

1985

24. Кризь власне серце : до творч. портр. худож.-фронтовика, засл. худож. УРСР Г. Крижанівського // Горизонт. — О., 1985. — С. 123-130.

1999

25. Інфайтинг : оповідання // Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довід. / упоряд. Б. Сушинський. — О., 1999. — С. 358-364.

2001

26. 3 минулих літ... : Монолог про рівновагу ; Балада про вдову ; Монолог про пісню ; Монолог про вогонь ; Монолог з війни ; Монолог про жінку ; Осінній монолог ; Ранковий монолог ; 24 липня 1964 року ; «Сердець в любові нашої двоє...» ; «Ця ніч — не ніч...» ; «Десь в долині, в пам'яті досвітній...» ; «О, Господи!...» ; «В ту весну зарясніли холодні дощі...» ; «Цей липень в липах і в твоєму личку...» ; «Тепер немов би сторож сам собі я...» ; Монолог при сході сонця : полем. поема // Голос землі і совісті : до літ. портрета О. Шеренгового / Т. С. Мейзерська. — О. Інновац.-ипотеч. центр, 2001. — С. 193-222.

2004

27. «Відкриваю очі книзі в світлу днину...» ; «Ми вдвох...» ; «Я теж, мабуть, сидів на вишні...» ; «Та ніч сяяла, ніби в церкві...» ; Нечерда. Голос другий ; «Сьогодні мама снилася мені...» ; «Він знав Мілан і вперек й навкіс...» ; «Таки однаково : чи перше, чи четверте...» ; «Ти змушуєш мене лиш тільки те любити...» ; «Коли я бачу в небесах дорогу...» // Одеське літературне віче : в 2 т. — О., 2004. — Т. 1 : Антологія поезії. — С. 540-546.

28. «Відкриваю очі книзі в світлу днину...» ; На Маковея ; «Ніхто ж із нас по-справжньому не знає...» ; «Усьому два крила — і дощ, і люта спека...» ; «Як радісно, що ти у мене є...» ; «Для чого нам

дароване життя?..» ; «Вдові самотність. Щастя материнства...» // Пам'ять і слово : українознав. філол. сторінка Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова / Любов Ісаєнко. — Ч. II : Філологи — поети, прозаїки. — О., 2004. — С. 201-207.

29. Рейс : уривок з роману // Пам'ять і слово : українознав. філол. сторінка Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова / Любов Ісаєнко. — Ч. 1 : Вчителі. Вчені. Вічність. — О., 2004. — С. 65-71.

2006

30. Ти мене чуєш, Ганно?.. ; Сумний мотив : оповідання // Одеське літературне віче : в 2 т. — О., 2006. — Т. 2 : Антологія прози. — С. 553-571.

2010

31. «А там, де Крижевський...» ; Нечерда. Голос другий // «Я жив, як міг, я не лукавив...» : літературна спадщина Бориса Нечерди. Спогади про письменника / упоряд. І. М. Задоя. — О., 2010. — С. 377-379.

ПУБЛІКАЦІЇ У ПЕРІОДИЧНІЙ ПРЕСІ

у журналах

1976

32. Повінь у вересні : повість // Жовтень. — 1976. — № 9. — С. 23-81 ; № 10. — С. 61-92.

1979

33. Познайомитись ще встигнемо : оповідання // Прапор. — 1979. — № 8. — С. 100-109.

1982

34. Батько : повість // Вітчизна. — 1982. — № 7. — С. 98-126 ; № 8. — С. 122-142.

1983

35. День як маків цвіт : худож.-докум. оповідання // Ранок. — 1983. — № 8. — С. 14-16.

36. [Коментар до оповідання В. Полтавчука «Демидове поле»] // Ранок. — 1983. — № 10. — С. 8-9.

у газетах

1962

37. Друзям-кубинцям : [вірш] // Ленін. плем'я. — 1962. — 24 січ.

38. Партії : [вірш] // Вінниц. правда. — 1962. — 17 жовт.

39. Солов'ї : [вірш] // Ленін. плем'я. — 1962. — 16 груд.

1964

40. «В клетоті віку двадцятого...» : [вірш] // Літ. Україна. — 1964. — 8 трав.

1965

41. Неспокій : [вірш] // Літ. Україна. — 1965. — 23 лют.

1966

42. Не хочу... : [вірш] // Чорномор. комуна. — 1966. — 1 берез.

43. Неспокій : [вірш] // Черкас. правда. — 1966. — 8 січ.

●
44. Вишеньки : [новела] // Комс. плем'я. — 1966. — 6 берез.

45. Друга зустріч : [оповідання] // Вінниц. правда. — 1966. — 17 листоп.

1967

46. Ім'я йому — народний : [про керівника оркестру баяністів проф.-техн. уч-щ Одес. обл. В. М. Євдокимова] : нарис // Комс. іскра. — 1967. — 28 листоп.

1968

47. Господа Олександра Малишева : [про кранівника Заплазького цукрового заводу О. Малишева. Любашів. р-н, Одес. обл.] : нарис // Комс. іскра. — 1968. — 8 жовт.

48. Наче пісня бійця : [передм. до публ. віршів М. Рибалка «Прозрение»] // Комс. іскра. — 1968. — 20 лип.

49. Пісня у синих вод : [про засл. арт. УРСР, солістку Одес. театру опери та балету В. Олейникову] : нарис // Комс. знамя. — 1968. — 30 нояб.

50. Пісню пише тракторист : [про ланкового комс.-молодіж. ланки буряківників колгоспу «Рад. Україна» Балт. р-ну, Одес. обл. І. Довгошея] : нарис // Комс. іскра. — 1968. — 27 черв.

51. «Я люблю тебе, любовь моя...»: [передм. до публ. віршів Федеріко Гарсія Лорки «Маленький венский вальс» у пер. А. Яні] // Комс. іскра. — 1968. — 30 листоп.

1971

52. Джерело : [про Героя Соц. Праці, голову колгоспу ім. Кірова Ананьїв. р-ну, Одес. обл. Є. П. Дунського] : нарис // Чорномор. комуна. — 1971. — 30 трав.

53. Якщо добрість у серці... : [про голову колгоспу ім. Фрунзе Роздільнян. р-ну, Одес. обл. В. І. Білого] : нарис // Чорномор. комуна. — 1971. — 12 берез.

1972

54. У Новій Некрасівці, при озері : [про трудівників колгоспу ім. Калініна Измаїл. р-ну, Одес. обл.] : нарис // Чорномор. комуна. — 1972. — 21 трав.

1974

55. За землю : [уринок з роману «Розвидень»] // Чорномор. комуна. — 1974. — 13 верес.

56. Розвидень : [уринок з нового роману] // Комс. іскра. — 1974. — 1 верес.

1976

57. Познайомимося потім : [оповідання] // Комс. іскра. — 1976. — 27 берез.

1977

58. Воплощение мечты : [про обговорення проекту нової Конституції] // Веч. Одесса. — 1977. — 19 сент.

59. День на будові : [про будівництво Одес. припорт. з-ду] // Літ. Україна. — 1977. — 18 лют. — (Літопис полум'яних літ).

60. Падають яблука... : [про трудівників колгоспу «Україна» Липовец. р-ну, Вінниц. обл.] // Вінниц. правда. — 1977. — 2 жовт.

1978

61. Дебют : бувальщина // Літ. Україна. — 1978. — 14 листоп.

62. Між нами — дерева : уринок з повісті // Комс. іскра. — 1978. — 28 листоп.

63.Познайомимося потім : [оповідання] // Літ. Україна. — 1978. — 4 лип.

64.: І вечір, і ніч — до світанку : [про будівельників Одес. припорт. з-ду] // Літ. Україна. — 1978. — 4 квіт. — (Риси нашого сучасника).

65.Прелюдія життя : [про електрика служби механіка першого буд. відділку «Одесхімбуду» Є. Тарасенка] // Літ. Україна. — 1978. — 24 жовт.

66.Світло вершин : [про заст. голов. інж. буд-ва Одес. припорт. з-ду Г. Г. Дгебуадзе] : нарис // Чорномор. комуна. — 1978. — 13 січ. ; Літ. Україна. — 7 лют.

1979

67.Ти мене слухаєш, Анно? : оповідання // Комс. іскра. — 1979. — 1 верес.

68.Відчути серцем : [про братні зв'язки л-ри народів СРСР] // Літ. Україна. — 1979. — 17 лип.

69.Гулискарі — слух серця : публицист. заметки : [про взаємозв'язки л-р народів СРСР] // Веч. Одесса. — 1979. — 12 юня.

70.І море, і земля — перед пам'яттю : [про водія М. Мастегу; буд-во Одес. припорт. з-ду]: нарис // Робіт. газ. — 1979. — 24 черв.

71.Лавренюки : [про родину з с. Мар'янівка Любашів. р-ну, Одес. обл.] : нарис // Літ. Україна. — 1979. — 2 берез.

72.Прислухатися до свого серця : [про секретаря комітету комсомолу упр. торгівлі Чорномор. мор. пароплавства Л. Гринчук] // Комс. іскра. — 1979. — 14 серп.

73.Чаклунка веселкового вогню : [про електрозварницю К. Фурсенко, яка працює на буд-ві Півд.-Укр. АЕС] // Літ. Україна. — 1979. — 21 груд.

1980

74. Дебют : уривок з повісті «Монолог для слідчого» // Комс. іскра. — 1980. — 17 трав.

75. Земля від батька : розділ з роману «Батько» // Чорномор. комуна. — 1980. — 3 черв.

76. Хронологія созидання : [роздуми на теми «Письменник і час», «Письменник і суспільство»] // Веч. Одесса. — 1980. — 30 дек.

1981

77. Подарувати радість : [про творчість худож. Н. Мартинюк] // Комс. іскра. — 1981. — 5 листоп.

1982

78. «Лишь начата работа» : штрихи к портрету Б. Нечерды // Веч. Одесса. — 1982. — 21 дек. : ил.

79. Начало : [про актрису Одес. театру муз. комедії Т. Тищенко] // Веч. Одесса. — 1982. — 22 февр.

80. Служит в армии художник : [про О. Єгорова] // Защитник Родины. — 1982. — 12 дек.

81. Чувствовать каждое слово : [про актрису Одес. театру муз. комедії Т. Тищенко] // Комс. знамя. — 1982. — 7 марта.

1983

82. В степу : уривок з повісті «Хліб на долоні» // Чорномор. комуна. — 1983. — 22 січ.

83. К отчему порогу : глава из повести «Хлеб на ладони» / пер. с укр. И. Зениной // Веч. Одесса. — 1983. — 13 апр.

84. Родники не умирают : отрывок из повести «Хлеб на ладони» / пер. с укр. Д. Белой // Знамя коммунизма. — 1983. — 14, 16 апр.

85. Сини : [урив. з повісті «Хліб на долоні»] // Літ. Україна. — 1983. — 22 верес. — С. 4.

86. Ты меня слышишь, Анна? : рассказ : пер. с укр. // Защитник Родины. — 1983. — 23 окт.

87. Доля села — в людських долях : [про очікуваний вихід кн. «Хліб на долоні»] / записав В. Полтавчук // Чорномор. комуна. — 1983. — 31 серп.

88. Именем отца : [роздуми на могилі батька про людські долі] // Веч. Одесса. — 1983. — 26 сент.

89. Поэзия доброты и единства : [про кн.: Гетьман В. Розмова з коханою / В. Гетьман. — К. : Дніпро, 1981.] // Веч. Одесса. — 1983. — 19 янв.

1984

90. Зустріч у степу : [про Героя Соц. Праці, голову колгоспу ім. С. М. Кірова Ананьїв. р-ну Є. П. Дунського] // Рад. Україна. — 1984. — 11 листоп.

91. Испытай крылья в полете : очерк // Защитник Родины. — 1984. — 3 марта.

92. Связь времен в поиске истины : слово о Павле Загребельном // Веч. Одесса. — 1984. — 27 авг.

93. «Тайна бессмертия — в любви» : к творч. портрету писателя А. Колесниченко // Веч. Одесса. — 1984. — 4 июня.

94. «Хліб на долоні» // Рад. село. — 1984. — 24 листоп.

1985

95. Заботы общие. Долг каждого : [про твори одес. літераторів за останні п'ять років] // Веч. Одесса. — 1985. — 11 сент.

96. Людина серед людей : [про Героя Соц. Праці, голову колгоспу ім. Дзержинського Овідіопол. р-ну В. В. Кудрявцева] // Рад. Україна. — 1985. — 23 черв. : фотогр.

97. Мы знали, что победим // Защитник Родины. — 1985. — 9 мая.
98. Не выйдет, господа! : [враження від гостювання у Болгарії] // Веч. Одесса. — 1985. — 8 июня.
99. О друзьях-товарищах... // Знамя коммунизма. — 1985. — 22 окт. — Рец. на кн.: Зори багряные : повести / Н. Сердюков. — О. : Маяк, 1985.
100. «Якщо є — то є!» : представляємо молодого автора-гумориста В. Анасевича // Чорномор. комуна. — 1985. — 8 черв.

1986

101. Дорога к счастью : [до 80-річчя Н. Лурье] // Веч. Одесса. — 1986. — 15 янв. : фот.
102. Любовь единственная : рассказывает лауреат респ. лит. конкурса на лучшее произведение о рабочем классе и трудовом крестьянстве / бесіду провів Г. Євгенєв [Є. Голубовський] // Веч. Одесса. — 1986. — 10 апр.
103. Родной берег счастья : [про вистави одес. театрів за п'єсами одес. драматургів А. Зорич, Л. Селютіної, Р. Феденьова, М. Циби] // Веч. Одесса. — 1986. — 30 янв.
104. Сторінки славного минулого : [про висунення романів Ю. Трусова «Хаджибей» та «Зеленая ветвь» за здобуття Держ. премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка] // Літ. Україна. — 1986. — 13 лют. — С. 5.

1987

105. Бессмертный голос : [О. С. Пушкина] // Веч. Одесса. — 1987. — 6 июня.
106. Знакомьтесь — Александр Тарасуль // Веч. Одесса. — 1987. — 14 мая.

1988

107. Монолог при сході сонця : полемічна поема // Веч. Одесса. — 1988. — 8 дек.

108. Знайомтесь: Олександр Кожухар : [поет-аматор] // Чорномор. комуна. — 1988. — 5 листоп.

1991

109. Цемент : [про Одес. міжколгосп. цемент. з-д] // Чорномор. комуна. — 1991. — 24 січ.

1993

110. Колокола неба : [про вірші В. Півня] // Веч. Одесса. — 1993. — 28 мая.

111. «Сто-6» раз отмерь... : (абсолютно объективные заметки) : [публ.] // Веч. Одесса. — 1993. — 30 апр.

1996

112. Жизнь — игра без вариантов : [гл. з одноймен. кн.] / передм. В. Васильця // Одес. вісті. — 1996. — 5 жовт.

1997

113. Диригент руху : нарис // Одес. вісті. — 1997. — 1 квіт.

1999

114. І добро і молитва — на «Ольвії» : [про рейс прочан до Греції, Італії, Ізраїлю] // Одес. вісті. — 1999. — 8 черв.

2000

115. Порив : нарис // Одес. вісті. — 2000. — 26 лют.

2001

116. Євангеліє від Дмитра : [про кн. Д. Шупти «Межінь»] // Одес. вісті. — 2001. — 25 верес.

117. Подвижниця : до портрета депутата міськради О. Ф. Ботушанської // Одес. вісті. — 2001. — 28 серп.

2002

118. Бо віримо ж... Вірим : [про митрополита Одес. та Ізмаїл. Агафангела] // Думська площа. — 2002. — 15 лют. — С. 4.

119. Висота : [про В. А. Сминтину, ректора ОНУ ім. І. І. Мечникова] // Одес. вісті. — 2002. — 12 берез.

120. Возрадуємося : [про кн.: Шупта Д. Сонях сонетів / Д. Шупта. — О. : Друк, 2002] // Одес. вісті. — 2002. — 30 трав.

121. Де розкошує сонце : 27 лют. 1932 р. утворено Одеську область // Одес. вісті. — 2002. — 17 січ.

122. Коханівка. Троїцьке. Всесвіт : [про худож. Р. М. Палецького] // Одес. вісті. — 2002. — 6 черв.

123. Монмартр за рогом Рішельєвської : [про худож. В. Цюпка] // Одес. вісті. — 2002. — 5 листоп.

124. Незабутнє у зимовому інтер'єрі : [про худож. І. І. Козирода, викладача худож. уч-ща ім. Грекова] // Одес. вісті. — 2002. — 20 груд. — (Штрихи до портрета).

125. При світлі Різдяного олтаря : [про гуманітар. допомогу одеситам пастора протестант. церкви землі Пфальц (Німеччина) Вольфганга Долля] // Одес. вісті. — 2002. — 17 січ.

126. Прийти до Всевишнього : [про ігуменю Серафиму] // Одес. вісті. — 2002. — 24, 25 верес.

127. Смак живого кольору: [про Т. І. Єгорову, художницю, викладача Одес. худож. уч-ща ім. Грекова] // Одес. вісті. — 2002. — 14 лют.

2003

128. «Не знаю я...»; Іконописець; «Сивокрилий птах над обрієм літає...»; «Відкриває очі книзі...»; «Таки однаково: чи перше, чи четверте...»; «А там, де Крижанівський...»; Освідчення; Нечерді; Голос другий; У Барабоях // Думська площа. — 2003. — 14 берез. — С. 4.

129. «Ще день, ще два...»; «Прислухайтесь — як дихає земля...»; 3 дитинства; На Маковея; «Коли я бачу в небесах дорогу...»; Освідчення // Одес. вісті. — 2003. — 18 берез.

130. «Як у медовім соняху бджола...» // Думська площа. — 2003. — 15 серп. — С. 12.

131. Наречена для американця: бувальщина // Одес. вісті. — 2003. — 3 січ.

132. Рейс: уривки з роману // Думська площа. — 2003. — 4, 11, 18, 25 лип.; 1, 22, 29 серп.; 5, 12, 19, 26 верес.; 3, 10 жовт.; 7, 14 листоп.; 19 груд. — С. 7.

133. Думаймо про високе: [про нар. умільців З. В. та О. О. Афанасьєвих] // Одес. вісті. — 2003. — 7 лют.

134. Мрійник? Ні, реаліст...: [про Р. Штальтнера, кер. україно-австро-німец. підприємства «Порт Термінал»] // Одес. вісті. — 2003. — 21 серп.

135. Труд вдохновения: [про настоятельку Свято-Архангело-Михайлів. монастиря ігуменю Серафиму] // Одес. вестн. — 2003. — 25 марта. — С. 6.

2004

136. Рейс : уривки з роману // Думська площа. — 2004. — 23, 30 січ. ; 6, 13 лют. ; 5, 12, 26 берез. ; 2, 9, 16, 23, 30 квіт. ; 7, 14, 21, 28 трав. ; 4, 11, 18 черв. ; 9, 16, 23, 30 лип. ; 6, 13 серп. — С. 7.

137. На свято виноградної лози : [про книгу І. Нєнова «Розкидані по землі»] // Думська площа. — 2004. — 12 берез. — С. 11-12.

2005

138. Зустріч : [вірш, присвяч. Л. Костенко] // Думська площа. — 2005. — 25 берез. — С. 3.

139. ...І від Бога поет : [Л. Костенко] // Думська площа. — 2005. — 25 берез. — С. 3.

140. Світ Віталія Алікберова : [одес. художника] / співавт.: О. Шелестова // Думська площа. — 2005. — 5 серп. — С. 9. — Із змісту: О. Шеренговий. «Знову і знову...».

2012

141. «Відкрию очі книзі...»; «Та ніч сяяла...»; «Немає двох доріг...»; «О, Отче наш!..»; «Ця ніч – не ніч...» // Думська площа. — 2012. — 6 лип. — С. 6.

О. ШЕРЕНГОВИЙ — ПЕРЕКЛАДАЧ

142. Мітаров М. Одиноке дерево / пер. з дагест. О. Шеренговий // Чорномор. комуна. — 1971. — 22 жовт.
143. Рабаданов С. До землі людина звела очі... / пер. з дартин. О. Шеренговий // Чорномор. комуна. — 1971. — 22 жовт.
144. Нарушевич В. Старший брат ; Я призываю вас ; Память ; Земля моя / пер. с укр. А. Шеренгового // Защитник Родины. — 1983. — 23 нояб.
145. Колисниченко А. Сияние вершин : новелла-легенда / пер. с укр. А. Шеренгового // В дни испытаний. — О., 1984. — С. 154-158.
146. Некляев В. Спогад з війни / пер. з білорус. О. Шеренгового // Веч. Одесса. — 1984. — 31 мая.

О. ШЕРЕНГОВИЙ — РЕДАКТОР, РЕЦЕНЗЕНТ

147. Рутківський В. Рівновага : поезії / В. Рутківський ; ред. О. Шеренговий. — О. : Маяк, 1976. — 67 с.

148. Пастушенко Л. Т. Лист до запитання : оповідання / Л. Т. Пастушенко ; [рецензенти: Б. І. Сушинський, О. Г. Шеренговий]. — О. : Маяк, 1985. — 142, [2] с. : ілюстр.
149. Гаранін В. Щиро кажучи : гумор та сатира / рецензент О. Шеренговий. — О. : Маяк, 1991. — 78 с.

ЛІТЕРАТУРА ПРО ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ

Довідкові матеріали. Бібліографія

150. Олекса Шеренговий : [біогр. довідка] // Письменники Радянської України : довід. / упоряд.: О. Килимник, О. Петровський. — К., 1976. — С. 389 : портр.

151. Олекса Гнатович Шеренговий : [біогр. довідка] // Письменники Радянської України : біобібліограф. довід. / авт.-упоряд. : В. К. Коваль, В. П. Павловська. — К., 1980. — С. 301 : портр.

152. Олекса Шеренговий : [біогр. довідка] // Письменники Радянської України : 1917-1987 : біобібліогр. довід. / авт.-упоряд. : В. К. Коваль, В. П. Павловська. — К., 1988. — С. 661 : портр.

153. Олекса Шеренговий : [біогр. довід.] // Письменники Радянської України : біобібліогр. довід. / упоряд. : В. Павловська, Л. Бубнова, Л. Сіренко. — К., 2006. — С. 471 : портр.

154. Олекса Шеренговий // Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довід. / упоряд. Б. Сушинський. — О., 1999. — С. 356-357 : портр.

155. Шеренговий Олекса Гнатович // Випускники Одеського (Новоросійського) університету : енцикл. словник. Вип. 1 / упоряд. та бібліогр. ред. : М. О. Подрезова, В. П. Пружина, В. В. Самодурова. — О., 2005. — С. 229 : фотогр.

156. Шеренговий Олекса Гнатович // Письменники Одещини : бібліогр. покажч. / склала Л. Смичок ; відп. ред. Г. Зленко. — О, 1989. — С. 43.

157. Олекса Шеренговий : прозаїк, поет : [біогр. довідка] // Одеське літературне віче : в 2 т. — О., 2004. — Т. 1 : Антологія поезії. — С. 540.

158. Олекса Шеренговий : [біогр. довідка] // Одеське літературне віче : в 2 т. — О., 2006. — Т. 2 : Антологія прози. — С. 553.

●
159. Б. Сушинський, В. Минко, О. Шеренговий : фото // Літ. Україна. — 1972. — 24 берез. — (На пленумі правління СПУ).

Ювілеї *До 50-річчя*

160. Вихристенко В. Роман... на віолончелі : письменнику О. Шеренговому — 50 // Чорномор. комуна. — 1993. — 16 берез. : фотогр.

161. Зорич А. Олексі Шеренговому — 50 // Літ. Україна. — 1993. — 15 квіт. : портр.

162. Зорич А. Сын своего батька : поздравление. Красные папки с адресами, телеграммы, письма звонки // Юг. — 1993. — 20 марта.

163. Полтавчук В. Автор романа «Батько» : к 50-летию Олексы Шеренгового // Веч. Одесса. — 1993. — 18 марта.

164. Руденко А. Олексі Шеренговому — 50 // Земля і люди. — О., 1993. — 1 трав.

До 60-річчя

165. Бродавко Р. В преддверии возвращения птиц : [Інтерв'ю з письменником] // Одес. вестн. — 2003. — 19 марта. — С. 6.

166. Від серця боголюбного і щирого : [про урочистості в Золотій залі Літ. музею з нагоди 60-річчя О. Шеренгового та виходу книги «Мій молитвослов»] // Думська площа. — 2003. — 16 трав. — С. 3.

167. Вітаємо ювілярів // Літ. Україна. — 2003. — 3 квіт.

168. Вшанування майстра слова // Одес. вісті. — 2003. — 22 берез.

169. Мейзерська Т. Зичимо нових злетів! // Одес. вісті. — 2003. — 18 берез.

170. Палієнко М. Очима правди : письменникові О. Шеренговому — 60 // Чорномор. новини. — 2003. — 15 берез.*

171. Рутківський В. Вре́мя жи́ть для дру́гих : О. Шеренговому — 60 // Веч. Одесса. — 2003. — 18 марта.*

172. Чествование мастера слова // Пресс-курьер. — 2003. — 27 марта-3 апр. — С. 2.

До 65-річчя

173. Вітаємо! : [до 65-річчя від дня народж. О. Шеренгового] // Одес. вісті. — 2008. — 20 берез. — С. 16. — Підпис: Колектив ред. «Одес. вістей».

174. Горст Г. «Такий він є — із сонця і печалі» : 18 берез. 1943 року народився письменник Олекса Шеренговий // Чорномор. новини. — 2008. — 15 берез. — Фотогр. — (Літратура. Імена. Дати).

175. Олексі Шеренговому — 65! // Одес. вісті. — 2008. — 20 берез. — С. 16 : фотогр. — Підписи: Г. Щіпківський, В. Барладяну, В. Гаранін, Г. Горст, Г. Зленко, А. Михайлевський, Н. Мовчан-Карпусь, Н. Чамлай.

Пам'ятні дати

176. [Некролог] // Одес. вісті. — 2008. — 20 верес. — С. 23. — Підпис: Колектив ред. «Одес. вістей».

177. Непоправна втрата // Одес. вісті. — 2008. — 18 верес. — С. 15 : фотогр. ; Літ. Україна. — 2 жовт. — С. 2. — Підпис: Рада Одеської обласної організації НСПУ.

178. Олекса Шеренговий // Літ. Україна. — 2008. — 25 верес. — С. 2. — Підписи: В. Яворівський, А. Дімаров, В. Шкляр, М. Слабошпицький, Б. Грищук, М. Рябий, А. Колісниченко, Р. Кудлик, Б. Стельмах, Б. Комар.

179. Олекса Шеренговий // Одес. вестн. — 2008. — 18 сент. — С. 16. — Підпис: Колектив Одеського обласного центру української культури.

180. Олекса Шеренговий // Чорномор. новини. — 2008. — 20 верес. — С. 6. : фотогр. — Підпис: Рада Одеської обласної

організації НСПУ ; колектив Одеського обласного центру української культури. — (Мистецтво. Виставка. Пам'ять).

181. «17 сентября на 66-м году жизни скончался Олекса Шеренговой... : [кол. ред. газ. «Одес. вестн.» висловлює співчуття рідним та близьким] // Одес. вестн. — 2008. — 18 сент. — С. 16 : фотогр.

182. «У жалобі учні та вчителі НВК» : Балтська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 ім. Олесь Гончара — ліцей : [40 днів від дня смерті О. Шеренгового] // Одес. вісті. — 2008. — 16 жовт. — С. 16.

183. Кракалія Р. Вічне слово письменника : у день народження письменника Олекси Шеренгового // Чорномор. новини. — 2010. — 3 квіт. — С. 7.

До 70-річчя

184. Дерев'яно І. «Він був не таким, як усі...» // Чорномор. новини. — 2013. — 21 берез. — С. 10.

185. Єфимова Г. Молитвослов Олекси Шеренгового // Чорномор. новини. — 2013. — 21 берез. — С. 10.

186. Кудlach В. Із серцем боголюбним, щирим... // Чорномор. новини. — 2013. — 21 берез. — С. 10.

187. Михайленко А. На дужих крилах отчої землі : О. Шеренговий — таким його запам'ятали ті, хто його знав // Одес. вісті. — 2013. — 21 берез. — С. 10.

188. Яворівський В. «Нашого незабутнього Олексу уже не завернемо і не докричимося до нього» // Чорномор. новини. — 2013. — 21 берез. — С. 10.

Премії, нагороди

189. Підсумки конкурсу: [про нагородження О. Шеренгового заохочувальною премією за нарис «День на будові» (Літ. Україна. — 1977. — 18 лют.)] // Літ. Україна. — 1978. — 3 січ.

*Республіканський конкурс Української ради профспілок
та Спілки письменників України, 1986 р.
(перша премія за повість «Хліб на долоні»)*

190. Вітаємо переможців // Рад. Україна. — 1986. — 30 квіт.

191. Голубовский Е. М. Любовь единственная // Веч. Одесса. — 1986. — 10 апр. — Підпис: Евгеньев Г.

192. Дипломи вручено // Культура і життя. — 1986. — 8 трав. — С. 1.

193. Итоги конкурса подведены // Информ. бюл. [Секретаріату правл. СП СРСР]. — 1986. — № 5. — С. 24.

194. Названо переможців // Літ. Україна. — 1986. — 10 квіт. — С. 2.

195. Положий В. Відповідь на анкету // Вітчизна. — 1986. — № 5. — С. 157-158.

196. Про людей робочих // Культура і життя. — 1986. — 1 трав. — С. 1.

*Літературна премія ім. О. Гончара, 2001 р.
(за роман «Рейс»)*

197. «За поданням Одеської обласної організації...» // Літ. Одеса. — 2001. — № 1-2. — С. 2 обкл. : портр. — Підпис: Правління Одес. обл. орг. НСПУ ; ред. кол. журн. «Літ. Одеса».

198. Лауреат международной литературной премии имени О. Гончара — одесский писатель // Веч. Одесса. — 2001. — 5 апр.

199. Полтавець М. З під крила Гончарового // Демокр. Україна. — 2001. — 6 квіт.

200. Руженцева Є. З іменем Олеса Гончара // Літ. Україна. — 2001. — 12 квіт.
201. Суховецький М. М. Премія — одеситові // Думська площа. — 2001. — 6 квіт. — С. 3. — Підпис: Подоляк М.
202. Глушак А. Бригантина — літературна сторінка Одеської письменницької організації : [згадано про О. Шеренгового, лауреата премії О. Гончара] // Одес. вісті. — 2003. — 9 жовт.

*Орден Преподобного Нестора-літописця
(за книгу «Мій молитвослов»)*

203. Бродавко Р. Святой огонь // Одес. вестн. — 2003. — 23 апр. — С. 7.

Олекса Шеренговий серед письменників

204. Стриженюк С. Проба на зрілість : [про кореспонденції письменників; зокрема О. Шеренгового — з будівництва припорту. з-ду] // Літ. Україна. — 1979. — 21 груд. — С. 1.
205. Слово публіциста на передових рубежах сучасності : спільний пленум правлiнь Спiлки письменників та Спiлки журналістів України : [зокрема згадано О. Шеренгового] // Літ. Україна. — 1984. — 5 трав. — С. 1-2.
206. Алексеев А. Великая Отечественная в творчестве одесских писателей : [зокрема згадано О. Шеренгового] // Горизонт. — О., 1985. — С. 115-122.
207. Артеменко І. Веселий засів : [зокрема про участь О. Шеренгового в Олійників. читаннях] // Літ. Україна. — 1985. — 16 трав. — С. 4.
208. Ілляш М. Літстудія запрошує : [про одес. письм. — вихованців ОДУ ім. І. І. Мечникова, зокрема О. Шеренгового] // За наук. кадри. — 1985. — 26 квіт.
209. Федоровская Л. Жизнь и книга : приближенность или приблизительность? : [зокрема згадано творчість О. Шеренгового] // Радуга. — 1985. — № 6. — С. 148-155.

210. Яворивский В. «Вітчизна-86»: [зокрема про публікації О. Шеренгового] // Веч. Одесса. — 1985. — 10 окт.
211. Костенко Н. В начале перестройки : [огляд укр. журн. критики (1985-1986) ; згадано про творчість О. Шеренгового] // Радуга. — 1987. — № 2. — С. 122, 124.
212. Радянский Ю. Давайте обсудим : к 200-летию Одессы : [про видання та перевидання творів одес. письменників, зокрема О. Шеренгового] // Знамя коммунизма. — 1987. — 18 окт.
213. Мартинюк В. Із полум'я і світла народжене слово : тема війни і миру в творчості одес. письменників : [зокрема О. Шеренгового] // Чорномор. комуна. — 1991. — 9 трав.
214. Прісовський Є. Шлях до етнопедагогіки / Є. М. Прісовський, Л. Г. Холоденко : [зокрема про О. Шеренгового, вихованця філол. ф-ту ОДУ ім. І.І.Мечникова] // Одес. ун-т. — 1993. — 15 черв.
215. Сушинський Б. Осмислюючи людяність і вічність : [зокрема про О. Шеренгового] // Письменники Одещини на межі тисячоліть : антологія-довід. / упоряд. Б. Сушинський. — О., 1999. — С. 5-6.
216. Історія Одеси / голов. ред. В. Н. Станко. — О. : Друк, 2002. — 560 с. : ілюстр. — Згадано О. Шеренгового. — С. 523.
217. Гаранін В. Дивосвіт українського логосу : [зокрема про творчість О. Шеренгового] // Літ. Одеса. — 2003. — № 3. — С. 14.
218. Гаранін В. На службі інтересів народу : [до 70-річчя Одес. обл. орг. НСПУ; згадано О. Шеренгового] // Одес. вісті. — 2004. — 6 листоп. — С. 6.
219. Сєрий О. Залишатися осторонь не дозволить совість : [про урочистий вечір в Золотій залі Одес. літ. музею до 70-річчя Одес. обл. орг. НСПУ; згадано О. Шеренгового] // Одес. вісті. — 2004. — 6 листоп. — С. 6.
220. Конак С. В глибинах добра і зла : роздуми над першим номером журналу «Море» : [згадано публ. О. Шеренгового] // Чорномор. новини. — 2005. — 9 квіт.
221. Сучасний літературний процес : [зокрема згадано О. Шеренгового] // Ми — одесити : навч. посіб. з краєзнавства / ред. С. В. Коziцький. — Вид. друге, доп. — О., 2008. — С. 238-252.

222. «Я жив, як міг, я не лукавив...»: літературна спадщина Бориса Нечерди. Спогади про письменника / упоряд. І. М. Задоя. — О. : Астропринт, 2010. — 416 с. — Згадки про О. Шеренгового. — С. 334, 397, 401.

ПУБЛІКАЦІЇ ПРО ТВОРЧІСТЬ

223. Мейзерська Т. С. Голос землі і совісті: до літ. портрета О. Шеренгового / Тетяна Северинівна Мейзерська. — О. : Інновац.-ипотеч. центр, 2001. — 226 с. : портр., ілюстр.

224. Ісаєнко Л. Простір духовності у творах Олекси Шеренгового // Пам'ять і слово : українознав. філол. сторінка Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова / Любов Ісаєнко. — Ч. II : Філологи — поети, прозаїки. — О., 2004. — С. 187-200.

225. Кузнецова С. Он нужен Украине! : об Олексе Шеренговом — поете и прозаике // Кузнецова С. Константин Паустовский : преображенные отражения : очерки, статьи, заметки / Светлана Кузнецова. — О., 2012. — С. 188-194, 317.*

226. Крижанівський В. Поезія на екрані // Чорномор. комуна. — 1971. — 28 берез.

227. Єфімова Г. Лише один день : [життя Олекси Шеренгового] // Одес. вісті. — 2002. — 26 трав.

228. Єфімова Г. Один день із життя Олекси Шеренгового // Думська площа. — 2002. — 23 серп. — С. 3, 10 : портр.

229. Знову пишуться вірші : [передм. до публ. віршів] // Думська площа. — 2003. — 14 берез. — С. 1. — Без підпису.

230. Мейзерська Т. «Хотів би пам'ятник поставити я Богу...» // Думська площа. — 2007. — 26 жовт. — С. 6.*

231. «Любові все одно не спиниш плин...»: [передм. до публ. віршів] // Думська площа. — 2012. — 6 лип. — С. 6 : фотогр. — (Пам'ять).

ПУБЛІКАЦІЇ ПРО ОКРЕМІ ВИДАННЯ

"Пташиний переліт" (1967)

232. Герасимчук Д. У творчий переліт // Жовтень. — 1967. — № 9. — С. 149-150.
233. Димчак О. Без карколомності сюжетів // Друг читача. — 1967. — 15 серп.
234. Нечерда Б. Стояти перед білою стіною // Комс. іскра. — 1967. — 4 черв.
235. Павлюк М. На крилах степового вітру // Чорномор. комуна. — 1968. — 10 берез.
236. Яворівський В. Знайдене і втрачене: [зокрема про кн. О. Шеренгового] // Жовтень. — 1968. — № 6. — С. 136-140.

"Золоте весілля" (1973)

237. Слабошпицький М. Між задумом і втіленням // Друг читача. — 1975. — 15 трав.

"Повінь у вересні" (1978)

238. Мегала І. З біографії подвигу // Літ. Україна. — 1978. — 1 груд.

"Батько" (1982)

239. Гоцуленко В. Дорога к отцу // Веч. Одесса. — 1983. — 28 янв.
240. Колісниченко А. Земля від батька // Чорномор. комуна. — 1983. — 4 лют. ; Літ. Україна. — 25 серп. — С. 6.
241. Борецький В. Очищення совістю: роздуми над романом О. Шеренгового «Батько» // Горизонт. — О., 1984. — С. 120-123; Комс. іскра. — 19 черв.

"Хліб на долоні" (1984)

242. Герои и писатель : [про зустріч письменника з героєм його майбутньої книги Є. П. Дунським] // Веч. Одесса. — 1983. — 15 апр.
243. Дмитренко О. Творці хліба // Чорномор. комуна. — 1985. — 28 берез.
244. Змиевский С. Ответственная миссия мастеров культуры : [зокрема про твір О. Шеренгового] / С. Змиевский, Т. Проценко // Знамя коммунизма. — 1985. — 29 янв.
245. Сушинський Б. Монолог при світлі совісті // Комс. іскра. — 1985. — 5 січ.
246. Радянський Ю. На главном направлении : [зокрема про твір О. Шеренгового] // Знамя коммунизма. — 1986. — 29 апр.
247. Радянський Ю. Разговор откровенный, доверительный : [зокрема про твір О. Шеренгового] // Горизонт. — О., 1986. — С. 20.

"Любов єдина" (1988)

248. Сизоненко О. На ниві життя // Чорномор. комуна. — 1988. — 3 черв.
249. Сизоненко О. Неперспективне? Ні, невмируще Залісся // Літ. Україна. — 1988. — 11 серп. — С. 3.

"Звинувачувані не підсудні" (1989)

250. Полтавчук В. На війні і після неї // Комс. іскра. — 1990. — 6 лют. — С. 6.

"Рейс" (2000)

251. Багазій М. Справедливість восторжествувала // Думська площа. — 2000. — 28 квіт. — С. 8.

252. Палиенко Н. Трудними дорогами «Рейса» // Веч. Одесса. — 2001. — 17 мая.

"Мій молитвослов" (2003)

253. Мейзерська Т. Молитвослов Олекси Шеренгового // Літ. Україна. — 2003. — 8 трав. — С. 3.

254. Проценко Т. Ніде не позичиш... // Одес. вісті. — 2003. — 24 апр. — С. 4. — (Нові книги).

255. Мейзерська Т. Лірична збірка О. Шеренгового «Мій молитвослов» // Море. — 2004. — № 1. — С. 213-215 ; Думська площа. — 2005. — 2 верес. — С. 4 ; Золото слів. — 2006. — 23 трав. — С. 14.

"Вибране" (2007)

256. Авеличев В. Сила тяжіння // Одес. вісті. — 2007. — 3 листоп. — С. 12.

257. Андреев И. Перед книжною прем'єрою // Одес. вестн. — 2007. — 17 окт. — С. 7.

258. Кракалія Р. Світ Олекси Шеренгового // Чорномор. новини. — 2007. — 27 жовт. — С. 6.

259. Черевиченко В. Двухтомник стихів Олексы Шеренгового // Веч. Одесса. — 2007. — 25 окт. — С. 3.

Рецензії на окремі твори

260. Представляє Одеська кіностудія : [про фільм «Золоте весілля» за сценарієм О. Шеренгового] // Чорномор. комуна. — 1987. — 2 серп.

261. Шварцман Е. Екранізація «Блуждающих звезд»: [за сценарієм О. Шеренгового] // Знамя комунізму. — 1989. — 19 апр. ; Захитник Родины. — 28 апр. — С. 8.

262. Літопис подій : травень-червень 1990 : [зокрема про фільм «Тризна» за сценарієм О. Шеренгового] // Слово і час. — 1990. — № 8. — С. 95.

263. Вихристенко В. Это о нас : [передм. до поем. поеми О. Шеренгового «Монолог при сході сонця»] // Голос землі і совісті : до літ. портрета О. Шеренгового / Тетяна Северинівна Мейзерська. — О. : Інновац.-ипотеч. центр, 2001. — С. 211.

ПРИСВЯТИ О. ШЕРЕНГОВОМУ

264. Єфімова Г. «В ранкові сни до тебе приходять Україна...» : [вірш, написаний до 60-річчя від дня народж.] // Чорномор. новини. — 2013. — 21 берез. — С. 10.

265. Пересунько Я. Пам'яті Олексі Шеренгового : [вірш] // Чорномор. новини. — 2008. — 11 жовт. — С. 7. — (Історія. Видання. Акценти).

266. Півень В. Квітка папороті : пам'яті побратима Олексі Шеренгового : [вірш] // Півень В. Квітка папороті : поезії. — О., 2008. — С. 6.

ПОКАЖЧИК ІМЕН

- Авеличев В. – 256
Агафангел, митрополит – 118
Алексеев А. – 206
Анаसेвич В. – 100
Андреев И. – 257
Артеменко І. *Див.* Дубров Б. І.
Афанасьєв З. В. – 133
Афанасьєв О. О. – 133
- Багазій М. – 251
Барладяну В. В. – 175
Белая Д. П. – 84
Білий В. І. – 53
Борецький В. – 241
Ботушанська О. Ф. – 117
Бродавко Р. І. – 165, 203
Бубнова Л. – 153
- Василець В. – 112
Вихристенко В. І. – 160, 263
- Гаранін В. М. – 149, 175, 217, 218
Герасимчук Д. – 232
Гетьман В. П. – 89
Глушак А. С. – 202
Голубовский Е. М. – 102, 191
Горст Г. М. – 174, 175
Гоцуленко В. М. – 239
Гринчук Л. – 72
Гришук Б. – 178
- Дгебуадзе Г. Г. – 66
Дерев'янка І. – 184
Димчак О. – 233
- Дімаров А. – 178
Дмитренко О. – 243
Довгоший І. – 50
Долль В. – 126
Дубров Б. І. – 207
Дунський Є. П. – 52, 90, 242
- Евгенєв Г. *Див.*
Голубовский Е. М.
- Євдокимов В. М. – 46
Єгоров О. – 80
Єгорова Т. І. – 127
Єфімова Г. І. – 185, 227, 228, 264
- Загребельний П. – 92
Задоя І. М. – 31, 222
Зенина І. – 83
Зленко Г. Д. – 156, 175
Змиевский С. – 244
Зорич А. А. – 103, 161, 162
- Ілляш М. – 208
Ісаєнко Л. М. – 28, 29, 224
- Карєв Г. А. – 23
Килимник О. – 150
Коваль В. К. – 151, 152
Ковганюк С. П. – 21
Кожухар О. – 108
Козирод І. І. – 124
Козицький С. В. – 221

- Колісниченко А. І.
(Колесниченко А.І.) – 93,
145, 178, 240
- Комар Б. – 178
- Конак С. В. – 220
- Костенко Л. В. – 138, 139
- Костенко Н. – 211
- Кракалія Р. Т. – 183, 258
- Крижанівський В. – 226
- Крижанівський Г. – 24
- Кудлач В. А. – 186
- Кудлик Р. – 178
- Кудрявцев В. В. – 96
- Кузнецова С. – 225
- Лавренюки – 71
- Лорка Ф. Г. – 51
- Лурье Н. М. – 101
- Малишев О. – 47
- Мартинюк В. – 213
- Мартинюк Н. – 77
- Мастега М. – 70
- Мегала І. – 238
- Мейзерська Т. С. – 26, 168,
223, 230, 253, 255, 263
- Минко В. – 159
- Михайлевський А. Ф. – 175
- Михайленко А. – 187
- Мітаров М. – 142
- Мовчан-Карпусь Н. М. – 175
- Нарушевич В. В. – 144
- Некляєв В. – 146
- Нечерда Б. А. – 31, 78, 222,
234
- Нєнов І. – 137
- Олєйникова В. – 49
- Павловська В. П. – 151, 152,
153
- Павлюк М. В. – 235
- Палецький Р. М. – 122
- Палієнко М. О. – 170, 252
- Пастушенко Л. Т. – 148
- Пересунько Я. – 265
- Петровський О. – 150
- Півень В. М. – 110, 266
- Подоляк М. *Див.*
Суховецький М. М.
- Подрезова М. О. – 155
- Положий В. – 195
- Полтавець М. – 199
- Полтавчук В. Г. – 36, 87, 163,
250
- Прісовський Є. М. – 214
- Проценко Т. – 244, 254
- Пружина В. П. – 155
- Пушкін О. С. – 105
- Рабаданов С. – 143
- Радянський Ю. – 212, 246, 247
- Рибалко М. – 48
- Руденко А. – 164
- Руженцева Є. – 200
- Рутківський В. Г. – 147, 171
- Рябий М. – 178
- Самодурова В. В. – 155
- Селютіна Л. Я. – 103
- Серафима, ігуменя – 126,
135
- Сердюков Н. – 99
- Серий О. – 219
- Сизоненко О. – 248, 249
- Сильченко В. – 19
- Сіренко Л. – 153
- Слабошпицький М. – 178, 237
- Сминтина В. А. – 119

Смичок Л. М. – 156
Станко В. Н. – 216
Стельмах Б. – 178
Стриженюк С. С. – 204
Суховецький М. М. – 201
Сушинський Б. І. – 25, 148,
154, 159, 215, 245

Тарасенко Є. – 65
Тарасуль А. - 106
Тищенко Т. – 79, 81
Трусов Ю. С. – 104

Феденьов Р. К. – 103
Федоровская Л. – 209
Фурсенко К. – 73

Холоденко Л. Г. – 214
Циба М. Є. – 103

Цюпко В. – 123

Чамлай Н. В. - 175
Черевиченко В. Ф. – 259

Шварцман Е. – 261
Шелестова О. – 140
Шкляр В. – 178

Штальтнер Р. - 134
Шупта Д. Р. – 116, 120

Щіпківський Г. П. – 175

Яворівський В. О. – 178, 188,
210, 236
Яні А. І. – 51

ПОКАЖЧИК ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ

журнали

Вітчизна	Київ
Жовтень	Львів
Информационный бюллетень Секретариата правления СП СССР	Москва, Росія
Море	Одеса
Прапор	Харків
Слово і час	Київ
Радуга	Київ
Ранок	Київ

газети

Вечерняя Одесса	Одеса
Вінницька правда	Вінниця
Демократична Україна	Київ
Друг читача	Київ
Думська площа	Одеса
За наукові кадри = Одеський університет	Одеса
Защитник Родины	Одеса
Земля и люди	Одеса
Знамя коммунизма = Юг	Одеса
Золото слів	Одеса
Комсомольська іскра = Комсомольське плем'я	Одеса
Комсомольское знамя	Київ

Культура і життя	Київ
Ленінське плем'я	Миколаїв
Літературна газета	Київ
Літературна Україна	Київ
Одеський вестник	Одеса
Одеський університет = За наукові кадри	Одеса
Одеські вісті	Одеса
Пресс-кур'єр	Одеса
Радянське село	Ананьїв, Одес. обл.
Радянська Україна	Київ
Робітнича газета	Київ
Черкаська правда	Черкаси
Чорноморська комуна = Чорноморські новини	Одеса
Юг = Знамя комунізму	Одеса

КРИТИЧНІ СТАТТІ, СПОГАДИ

Простір духовності у творах Олекси Шеренгового

Окрему, своєрідну сторінку вітчизняної літератури складає багатогранна творчість відомого одеського прозаїка, лауреата Державної літературної премії імені Олеся Гончара Олекси Гнатовича Шеренгового.

Вся творчість письменника «озвучена палкою любов'ю до ріднини», а свої тематичні овиди автор підсвідомо окреслює як «істинну синівську любов до своєї України, її тяжкої минувшини і, на жаль, складної і многотрудної нинішньої будучини».

Олекса Шеренговий народився у мальовничому селі Зозів на Вінниччині 18 березня 1943 року у великій сім'ї, яка була виколасана прекрасними українськими піснями і виплекана натрудженими руками батьків.

Ємно і оцадливо Олекса Шеренговий намагався писати вже на початку своєї творчої дороги, яка є прикладом послідовності і відданості літературі високої духовності. Коли більшість письменників ринулися у розіп'яті двері вседозволеності, що й породила словесну скверну, О. Шеренговий зосередився на давній своїй темі — чистоті людських стосунків, духовності людини і неминучості дороги до Всевишнього. А ще — постулати, які бережуть у людині висоту Духу, множать його, а відтак воскрешають.

... До того,
як «Кобзар» я взяв у руки,
вже знав його напам'ять майже весь,
Бо вабила
висока гідність й честь
Батьків, що спонукали до науки...

Це поезія із нової книжки «Мій молитвослов». Для автора це не просто збірка віршів, у якій простежується «виріст людського Духу», це сонячна дорога в небеса. А починалася ця дорога ще у Немирівському педагогічному училищі імені Марка Вовчка, на філологічному факультеті Одеського університету

імені І. І. Мечникова, а потім, коли проходив професійну журналістську практику, працюючи редактором і телеведучим на Одеській телестудії, обласному радіо, в молодіжній газеті, на кіностудії.

Звичайно, вже з першої книжки новел «Пташиний переліт» проза молодого письменника більше нагадувала неримовану лірику, аніж прозу. Він так починав писати й не зраджує своїй мелодії впродовж усієї творчості. Гострий, уважний погляд до найменшої деталі, позиції. Все суттєве, все важливе на цьому світі.

Поезія і проза — вони з початку творчого шляху майстра слова сусідували не як суперники, а лиш додавали кольорів щедріших, а художніх образів — ємкіших і виразніших.

«Спочатку блакитнавіла Ксаверівська гора з тінню ліщинового лісу, потім світліла, мовби вибілювалось полотно, ріка. Світалася від мосту до мосту. Сходив над нею туман. І з-за пагорбів, з литвинівського степу, долинав у село й торкався полохливої й вологої тиші при вербах двигуновий рокіт». Це було писано автором-початківцем. Власне ж — ще не прозаїком, і не поетом. Та все ж, погодитися варто, талановитим художником.

Першим підтримав молодого письменника, студента-другокурсника філологічного факультету, ніжного голосу поет і видавець Володимир Гетьман. Він і відредагував «Пташиний переліт». Коротенька поетична спроба мала всього кілька сторінок почуттєвого змісту і вже тоді привабила увагу досвідченого «академіка новелістики» Василя Васильовича Фащенко. А першу схвальну рецензію написав і видрукував ще в університетській багатотиражці «За наукові кадри» (сьогодні — газета «Одеський університет») ушавлений мовознавець, незабутній Учитель Микола Володимирович Павлюк. Із цієї рецензії, з першого ж обговорення у Спілці письменників щасливо розпочалася вже істинно професійна дорога самобутнього митця. Олесь Гончар благословив до вступу в товариство українського письменства у 1971 році.

Проза письменника більше нагадувала неримовану лірику, аніж епічний твір. У ній красномовно виділялися сюжети, в яких виразно простежувалися біблійні мотиви. І хоч церква та свята сповідь ще були під державницькою забороною, у творах молодого прозаїка благовісний подих Божої присутності відчувався досить виразно.

Рік за роком приходили до читача нові твори: повісті «Золоте весілля», «Повінь у вересні», «Звинувачувані не підсудні», «Бентежні голоси пташині», «Монолог для слідчого» (ця повість була означена Дипломом лауреата Спілки письменників України за кращий твір для юнацтва), роман «Хліб на долоні» (автор отримав першу премію Спілки письменників України та Президії ради профспілок УРСР), за творами «Батько» та «Любов єдина» на Одеській кіностудії створений двосерійний художній фільм «Золоте весілля» (відзначений премією на торонтійському фестивалі, а автор був запрошений на місячне стажування на студії «Васікфільм»), фільми «Тризна», «Блукаючі зірки», художньо-документальні «Пісня любові» та «Києве мій».

Твори Олекси Гнатовича перекладалися угорською, чеською, російською, білоруською, казахською мовами.

Нарешті став надбанням поціновувачів творчості митця і роман «Рейс». Письменник згадує, що до твору його наближали прекрасні люди: це дуже сильні поети Іван Рядченко, Володимир Домрін та Юрій Михайлик, які писали російською мовою, Євген Бандуренко, Борис Нечерда, Володимир Гетьман.

О. Шеренговий, ще студентом, задумує написати цей роман, у якому головний герой повинен бути творцем, який би вбачав свою місію в тому, щоб робити людину духовнішою, спадкоємницею всього того, що створено людством, щоб у напружений час наступу науки і техніки зберегти духовну пам'ять людей, не дати вбити чи здрібнити в людині людину. Неабияким поштовхом для написання роману став виступ Олесь Гончара на V з'їзді письменників України «Думаймо про велике», в якому Олесь Терентійович закликав поетів і письменників стати захисниками інтересів України, її народу, збереження української мови, матеріальних і духовних благ, розвитку українського мистецтва, зокрема літератури, питань екології. Роман писався у другій половині XX століття і відбив ті духовні процеси, які відбувалися в той період у нашій державі, показав пошуки, шляхи, що були характерні для тих років.

Довгу і болісну епопею з витворенням і виданням роману «Рейс» письменник почав з університетських років, з життя одеського філфаку в провулку Маяковського, 7.

Роман «Рейс» чекала важка і несправедлива доля — понад чверть віку він пролежав ненадрукованим. Хоча були

написані схвальні рецензії одеськими поетами Станіславом Стриженоком, Ігорем Неверовим, київським прозаїком Анатолієм Морозом, академіком Миколою Жулинським, сказав добре слово про рукопис Олесь Гончар. 19 березня 1973 року університетський професор, доктор філологічних наук Григорій Андрійович В'язовський максимально прискіпливо і об'єктивно відредагувавши роман, підписав: «До набору. Редактор Г. В'язовський», але з Комітету по пресі прийшов вирок: «Роман Олекси Шеренгового «Рейс» друкувати не радимо, оскільки Тарас Горинь (головний герой твору) не той герой, на вчинках якого має виховуватись молоде покоління радянських людей».

Олексій Дмитренко, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка, у передмові до роману підкреслює: «Це був час, коли відправили у мордовські табори одеського правоборця Олексія Різникова. Ув'язнили двох прекрасних поетів, двох Василів — Симоненка і Стуса, що нині їхньою поезією захоплюються всі, хто шанує правдиве і художнє Слово...

Посмертно, звичайно...

І не могли виставити свої роботи художники Іван Кулик, Алла Горська, Іван Марчук, яких нині знає вся планета.

Але вже проривалися до людей з українською піснею на спечених устах Волода Івасюк, теж покійний нині Назарій Яремчук та побратим їхній Василь Зінкевич.

Ось у такий час, у такій «творчій» атмосфері ще молодий тоді письменник Олекса Шеренговий, не шукаючи ні класових, ані інших ворогів на рідній землі, осмілився рипнути не головними дверима соцреалізму, а на кілька слів, одвертих думок правіше, в бік елементарної духовної вивільненості, і хай не дотягтися до справжньої омріяної свободи, то зробити хоча би крок до неї».

Роман прийшов до свого читача у 2000 році і став справжньою перлиною творчості, найвищим художнім здобутком Олекси Шеренгового. У листі до автора лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка Олександр Сизоненко написав: «... Спасибі за роман!.. Я належу до "нетерпеливців" — не до тих, революціонерів, що ненавидів Ф. М. Достоєвський і вивів їх у "Бесах"... Я не можу втриматися від радості... Зараз мені хочеться обійняти Вас і сказати Вам: "Ви написали істинно європейський роман, продовжуючи найавторитетнішу в нашій прозі лінію: Коцюбинський — Головка — Яновський — Гончар!

Але Ви — Шеренговий!.. У цьому романі Ви ні на кого не схожі! Це така розкішна, гречна, шляхетна, глибоко психологічна проза, якої у нас давно (а може, ще й ніколи!) не було!.. Гай Петроній, Апокаліпсис та Біблія, "Повість минулих літ" так геніально вмонтовані у Вашу неймовірно густу, щільну прозу, що тільки підкреслюють інтелект не лише автора, але й її Величність — Прозу!.. Які долі?! Які характери?! Судьби!!! Майже всі — мученики! І головний герой — оповідач, і Маріанна, і Йосипко-Йосип, і дядько Фін, і ота божевільна тітка... Ви й фашизм в Німеччині змалювали так яскраво, образно, вражаюче, як не зумів відобразити найбільший, генетичний ворог його — Еренбург. Бо він — публіцист. А Ви істинний прозаїк від Бога!.. Я люблю Вашу прозу здавна — ще з першого номера "Горизонта", який принесли мені І. Рядченко й В. Фащенко в Будинок творчості...»

Хотілося б, щоб до цієї високої оцінки старшого побратима по перу прислухалися працівники Міністерства освіти та науки і ввели як роман «Рейс», так і поетичний доробок (книга «Мій молитвослов») до шкільних та вузівських програм.

Роман «Рейс», за словами Григорія В'язовського, — це прекрасно, філігранно організована низка митцевих спогадів. «Це насамперед роман про творчість як родову рису людини... Роман багатопроблемний, складний. Головний мотив — проблема творчості», — підкреслює у своїй монографії «Голос землі і совісті» доктор філології, професор Одеського медичного університету Т. С. Мейзерська.

У романі «Рейс» Олекса Шеренговий ставить багато запитань, закликає читачів, суспільство, народ шукати відповіді, долати негативні явища, ставати чистішими, добрими.

Одна із проблем, яку підіймає автор у своєму романі, найважливіша — як подолати бездуховність? Чи можна жити подвійною мораллю? Ці питання терзають головного героя Тараса Зосимовича Гориня. Художник прийшов, щоб залишити по собі світлий слід, щоб творити добро, щоб нести любов, бо наділений він даром Божим художника, талановитого митця.

Через образ Маркуша П. Т. (прототипом був доцент кафедри української літератури Одеського університету Петро Трохимович Маркушевський) автор висвітлює свою найулюбленішу тему у всій творчості — тему краси, мистецтва в житті народу — народну творчість. І запитує: «Чи завжди є

можливість розгорнути це надбання Боже? Що стає на заваді? Що вибрати: жити за голосом совісті чи наказом зверху?»

Не менш важливі проблеми, які хвилюють автора: чи збагачується духовно сучасна людина? Звідки беруться пристосуванці?

Тарас Горинь вбачає в лицемірстві духовну зраду. Лицемір не спроможний на глибокі почуття. Щирість, краса людської душі — ось головний об'єкт спостережень Тараса Гориня. Вольдемар Зшитко заради здобуття кар'єри «заглушує» в собі найголовніше — красу людської душі, втрачає чуття єдності, спільності своєї особистої долі з долею народною.

Гармонія і дисгармонія впливають із одного начала — духовного. Людина, яка вирізняється багатим внутрішнім світом, красою душі, живе за вищими моральними законами, — знаходиться у постійній гармонії зі своєю совістю, з оточуючим світом. Вона відчуває органічний зв'язок зі своїм народом, його культурою, землею. Така людина не здатна на підлість, зраду, підступність, не може бути лицеміром. Майбутнє держави за такими людьми, як Тарас Горинь, Петро Маркуш, Маріанна.

Бездуховність породжує дисгармонію. Вона розкриває органічний зв'язок людини зі світом, веде до катастрофи, духовної зради. Збочив із Дороги Правди і Краси Вольдемар Зшитко, переплутавши справжні життєві цінності, талант від Бога він проміняв на кар'єризм, лицемірство, прислужництво.

Романом «Рейс» Олекса Шеренговий вказує шлях подолання бездуховності: він у причетності до найглибших скарбниць власної культури, своєї «рідниси» — мови, історії, слова.

Хто сказав, що творчий доробок письменника має бути сталим, як рівномірна величина?.. Письменник — це винахідник-експериментатор... Він не повинен бути передбачуваним. Власне, за своїм характером Олекса Шеренговий справді непередбачуваний...

Для багатьох читачів, навіть для тих, хто добре знає творчість О. Шеренгового, здалося дуже дивним, що після десятка своїх прозових книжок до свого ювілею відомий прозаїк прийшов із доволі ошатною книгою поезій «Мій молитвослов».

Щиро кажучи, коли мені до рук потрапила ця книга, то спершу я звернула увагу на золото її назви і символічне перо невідомого птаха, що, мабуть, уособлює процес творчого

натхнення. Внизу свічник. А вгорі сонце, без якого нема життя на землі, більша половина його світла, можливо, це щастя і радість, а темна — біль і смуток. І все це в золотій оправі — в арці. Автор разом із одеським художником Геннадієм Гармидером любовно розмістить уже у тексті під аркою з різними деталями-символами вірші глибокого філософсько-релігійного змісту.

Але це не той молитвослов, віками писаний для всіх вірників, що читається щодня на самоті серцем, відкритим для Христа. Поет творить і дарує нам свій молитвослов, в якому головна тема поезій — це людська душа.

З першого ж рядка, відразу після короткої документалізованої передмови — канонічна православна віньєтка, в ній не простолюд — фрагмент поезії, а несподіваний, внутрішньо заряджений на мислення афоризм:

... Немає двох доріг:

у пекло

або —

в рай.

Любов одна,

любити можеш

двічі;

Кохання й ненависть

в один тече ручай.

Із двох щоб пити —

ніби двом дивитись

в вічі...

І вже ніщо не може завадити читачеві спілкуванню з енергією цієї ліричної збірки.

Щасливо розпочалася вже істинно професійна письменницька дорога самобутнього митця.

Відкрию очі книзі

в світлу днину,

Коли роса,

як срібло,

і душа —

мов молодюсіньке

притке лоша,

Що лиш на ноги

зіп'ялося нині...

Так, з ніжної лірики і дуже одвертого голосу розпочинається книжка «Мій молитвослов». Ця поезія — це своєрідний зачин «Молитвослова», зміст якого сприймається як монолог давно пережитого і осмисленого.

Він так починав писати й не зраджує своїй мелодії впродовж усієї творчості. Гострий, уважний погляд до найменшої деталі, подробиці. Все суттєве, все важливе на цьому світі. Це було відчутно і в повісті «Золоте весілля», і навіть у глибоко ліричній художньо-документальній книжці «Гавань долі твоєї». А у добре відомому романі «Батько» Олекса Шеренговий повів розмову не стільки про речі поетичні, як про безкінечну, ніби вділену цій землі самим Господом Богом трагедію. Роман «Батько» — це вже не просто феєрично й печально зображене тяжке селянське життя й смерть Кліма Даника. У романі письменник багато розмірковував про святу віру, про всепроникний зміст Біблії та її Слова. Цей твір — теж своєрідна молитва, як тепер їх багато у новій і зовсім незвичайній книзі віршів.

До високої і всеочищаючої теми О. Шеренговий ішов здавна. Його «Молитвослов», власне, це приклад письменницької послідовності і відданості літературі високої духовності. Звідси, мабуть, і сміливе бажання поставити пам'ятник Богу:

Простий.
Не пишний...
А радісний,
мов сонце
в небесах...
Звести отам,
де стежка в полі,
жито...

Поезія збірки вражає насиченістю і наповненістю оригінальними і глибокозмістовними образами, що, я переконана, згодом можуть стати крилатими виразами, афоризмами:

... Сліпому — що?
Він бачить те,
що чує.
А ось глухий
дивується, мабуть:
чому ті дзвони

зараз не гудуть,
а язики хитаються
лиш всує...
І як настанова-порада для молодих читачів звучать рядки:
Ніхто
нікого
не навчить любити.
Ніхто на світі
ще не жив
без втрат.

Звичайно,
і у бронзі
можна жити,
Але в любові —
краще у стократ...

А слова із поезії «Монолог Владики» повинні допомогти
очистити наші душі, у них повинно з'явитися більше місця для
любові:

На біль чужого серця
миттю
озовуся,
Для Божих справ
не шкодувавши
сил...

Поет по-новому відкриває глибинний зміст істин:

Та знаю:
руки золоті
лиш в тих,
У котрих
серце
боголюбне
й щире...

Ніби підсвідомо окреслює поет історію, тяжку минувшину
України у вірші «Гетьмани...». І сьогодні його хвилює питання:

У кого ж тепер
булава?..
... їх стільки
тепер

натесали! —

і з болем додає:

Вже скоро
в Карпатах
добрячий
"кругляк"

не знайдеш.

Але є надія у поета на молоде покоління, є Віра в сина:

Чуєш, сину?!

Сідлай-но скоріше коня...

У книзі багато віршів-посвят Вчителям, друзям, колегам... З теплом і любов'ю пише про батька — воїна, правдолюба, великого трударя...

Не можна без хвилювання читати вірші, присвячені пам'яті незабутнього Олеса Терентійовича Гончара, який один із перших благословив автора «Молитвослова» на шлях творчості, залишаючись:

Собором віри
й честі —

олтарем...

Свідомо чи інтуїтивно вчилося покоління Шеренгового у Григора Тютюнника святій Правді, ніжності і доброзичливості, щирості і сердечності. І тому сьогодні поет, створюючи ліричні портрети побратимів, вражає глибиною проникнення у їхній внутрішній світ. Митець свято береже у серці «пророчі, царственні розмови», бо вони були і залишилися «як хліб і сіль, як суцього основа».

«Від Бога Поет» Ліна Василівна Костенко сприймається як сакралізований образ Поета, охоронця Слова, бо «Сам Бог їй у цім помагав».

У монографії Т. С. Мейзерської «Голос землі і совісті» у розділі «У боротьбі за людську душу (з творчої лабораторії)» Олекса Шеренговий згадує мить, «коли, слухаючи вірші Ліни Костенко у виконанні заслуженої артистки України Галини Данилової, переповнена зала столичної філармонії плакала. І ті сльози — теж наука для літератора. Велика і вкрай необхідна наука добра і любові». Органічно вводить автор у свій «Молитвослов» почуттєво-емоційний вірш, присвячений Галині Данилової, із вдячністю за майстерність, за талант актора.

Божий дар бачить поет у відомої балерини, заслуженої артистки України Наталії Баришевої, яка втілює:

Любов Одетти,
що увись злітає.
Любов Кармен
в одежі
срібних
крил.

Відверте освідчення і визнання вищого призначення сучасника звучить у поезіях, присвячених народним артистам України одеситам Людмилі Шириній, Анатолію Дуді та Миколі Свидюку, бо їх

Вогонь любові —
це ж —
святий вогонь...

Людям Діла і Святої Душі Ользі Ітуєвій, Анастасії Даник, Олександрю Мамонтенку дарує свою сповідь-роздум поет, наголошуючи:

А щастя, любов —
це як Бог милостивий
вам дасть...

Світлої пам'яті геніїв співу Анатолію Солов'яненку, Назарію Яремчуку, які стали гордістю України, написані вірші, що послані у Вічність... Скорботні рядки про завчасно померлого Бориса Нечерду звучать, як крик душі, але:

Зосталася срібна
туди он,
у небо,
Дорога.

І Голос Поета.
Немов би Любові
свіча...

Слова поезії «Там, в долині...» з посвятою «Пам'яті Володі Івасюка, бо й текст цієї пісні написаний з ним і для нього» і сьогодні актуальні, надихаючи, очищаючи і спонукаючи до відповідальності чути

... найріднішу мову
Срібного,
живого
джерела...

Збірка віршів «Мій молитвослов» — це сповідь про Любов, Кохання, Віру... Є в ній магія глибоких, вистражданих почуттів, що ведуть людину життям:

Як є кохання —
то кохання
вічне.
А що вмирає —
то вже не любов...

У цій книзі письменник легко впізнаваний: глибина думки, ліричний сповідальний стиль. Проте в «Молитвослові» голос Олекси Шеренгового вже не той, що звучав у перших новелах або в повісті «Золоте весілля». Погляд на життя став жорстокішим і вимогливішим, досвідченішим.

Книга віршів стала логічним продовженням етичних пошуків митця. А може, це стрімкий, несподіваний для багатьох ривок письменника до нового твору в прозі? Можливо, джерело сутності почуттів, накопичених сумнівів, відчуттів, нових передбачень ідей.

Але і поезія для Олекси Шеренгового — не прохідний жанр, не випадковість. Вірші писалися з юності... Вони звучали в телеекрана, вони жили в його кіносценаріях, друкувалися в газетах і журналах. А до ювілею його улюбленого поета Лесі Українки він подарував телеглядачам талановиту поетичну драму-виставу «Невінчана», поставлену режисером Чорномирдиком на Одеській студії.

Представлена лірика — це молитва за всіх рідних і близьких, за землю і село, за поклоніння перед Вітчизною і її Людьми... Поет відкриває душу нам, читачам, заявляючи:

Усе життя
мене
тримають дужі крила:
Земля батьків і те,
що дав я цій землі.

Пройшовши разом з талановитим автором цією «сонячною Дорогою», розумієш: ні, не ставив перед собою Олекса Шеренговий завдання заримувати відомі молитви або створити поетичну інтерпретацію канонічного молитовника. Задум письменника досить відвертий і зрозумілий: мовою високої поезії створити власну інтимну, щиру сповідь. Інколи це запитання: «Для чого нам даровано життя? Для чого ми на світі живемо?»

працював на Одеській телестудії, обласному радіо, у молодіжній газеті, на кіностудії. Освоював гострі публіцистичні теми і творив цікаві сюжети про людей праці: судноремонтників, енергетиків, рибалок, будівельників, народних митців і письменників.

Перша збірка новел «Пташиний переліт» вийшла у світ, коли Олекса навчався на другому курсі філологічного факультету Одеського університету ім. І. І. Мечникова. Вона з'явилася з легкої руки поета-видавця Володимира Гетьмана й університетського викладача Миколи Павлюка. У ній намітилися основні риси подальшої стильової манери письменника: лірична фрагментарність, виразність деталей, поетична метафорика, загалом схильність до новелістичного психологічного контрапункту. Особливої ваги в прозі О. Шеренгового набуває пейзажний колорит, завдяки якому письменник майстерно створює тонкі психологічні ситуації. Цю рису авторського стилю помітив ще О. Сизоненко, який з приводу новелістики «Пташиного перельоту» зазначав авторське вміння «створювати образи завдяки кольорам, пейзажу, отій ледь вловимій музиці, що бринить у надвечір'ї, завдяки тим змінам природи, які торкають, змушують реагувати на ці зміни найчерствіші душі».

Художній світ О. Шеренгового — цікавий, глибокий і своєрідний. Цей світ належить століттю двадцятому, вивірений у деталях, трагедійно-драматичний у почуттях, він постає перед нами найчастіше в образах людей землі — добрих і чистих душею. Першою великою удачею письменника стало майстерне втілення саме такої «родової людини», яка художньо увиразнила кращі риси національного характеру, міцні родові патріархальні сімейні традиції. Саме це склало основу роману «Батько», котрий побачив світ 1982 року. Сюжетну канву твору організовує особистісне переживання письменника, що лягло в основу ліричної оповіді-спогаду. Роман побудований динамічно. Його глибинний смисл полягає в зображенні не стільки зовнішніх дій, скільки в загальному настрої, задумливому, спокійному і світлому ритмі монологів чи діалогів кожного з персонажів. Головна подія твору — похорон батька Кліма Даника. Звідусіль з'їжджаються діти, що свого часу покинули домівку. Кожен із них має свій спогад про батька, про родину, родинні стосунки. З цих спогадів поступово вимальовується образ селянина, «сільського правильника», справжньої людини — господаря на своїй землі, її захисника — працюютого і незламного. Перед читачем

поступово розгортаються події непростого і багато в чому типового для сільських родин життя. Яскраво, у всіх своїх radoщах і труднощах постають перед нами картини довоєнного, воєнного і повоєнного життя глави сільської родини, його сім'ї. Війна скалічила Кліма, але ще більше загартувала незламний дух життєлюбця, навчила його бути мудрим, любити і ненавидіти по-справжньому. Головне для селянина — земля. У ставленні до неї — головний критерій оцінки людини героєм. Клим прагне виховати в дітей високе почуття спорідненості із землею, природою. Батько боляче переживає відчуження дітей від землі, зраду неньці-годувальниці він розцінює як духовне падіння. Усіх би біля себе тримав, ростив би сад і город, милувався б щедрими вранішніми росами і місячними ночами. Та діти розходяться, роз'їжджаються з батьківської домівки. Розпад гнізда, нехіть дітей і онуків до сільської праці Клим розцінює як власну глибоку душевну драму...

...Смерть батька, як і його життя — справжній приклад для дітей. Кожен із них по-своєму служить землі, навіть Ярослав-кінорежисер і той зрозумів, що найкраще і найблагородніше в його характері, у способі його служіння — від батька, від землі. Смерть батька змусила героя зупинитись і озирнутись. Аналізуючи своє життя, Ярослав доходить висновку, що його розрив із родом став по суті розривом із самим собою як родовою людиною. У життя свого батька він вдивляється глибоким і прискіпливим поглядом кінорежисера, його охоплюють спогади, якісь миттєві, на перший погляд незначні події набувають глибинного значення.

Ярослав — перший значний образ художника, творча удача письменника, як і вся його повість із напрохуд зримо, рельєфно відтвореними живими людськими типами. Часто оповідь постає як лірична стихія пам'яті, складної сув'язі минулого і нинішнього, де виступає емоційно-почуттєвий світ героя. Сюжет, таким чином, постає як вільний потік думок і почуттів кожного героя, поєднаний спільністю конкретної події, деталі, вчинку. Звідси близькість до стилістики кіномонтажування, що проявилась уже з перших новел автора. Не випадково за романами письменника «Батько» та «Любов єдина» був створений фільм «Золоте весілля». Кінострічка фіксувала кращі традиції українського поетичного кіно, що відзначало роботи Ілленка, Параджанова, Миколайчука.

Режисером фільму стала дебютантка Одеської кіностудії, випускниця Київського інституту театрального мистецтва Наталя Мотушко. Тут зіграли прекрасні актори — Богдан Ступка, Федір Стригун, Кость Степанков та ін.

А невдовзі трапився щасливий випадок: на київському перегляді двосерійного фільму «Золоте весілля» були канадські гості. Їм сподобалась робота, і вони запросили письменника відвідати далеке замор'я. Поїздка до Канади, місячне стажування Олекси Шеренгового на студії «Васікфілмз» викликали до життя інші, не менш цікаві та захоплюючі кіносценарії. Так, мешкаючи в уродженця м. Самбора Володимира Васи́ка, письменник захопився відомим і найбільш поцінованим у Канаді романом Іллі Кири́яка «Сини землі», який письменник присвятив першим українським переселенцям із Канади.

Сюжет роману-спогаду, роздуми над життям перших емігрантів з України надихнули Олексу на створення своєї ліричної версії — кінострічки «Летіла зозуля...».

Тут же, у Канаді, виник задум ще однієї кіноповісті — «Бентежні голоси пташині...», присвяченої проблемам сучасного життя канадських українців. Головний герой повісті — українець за походженням Влад Ригорш, що зробив вдалу кар'єру — від бідного фотографа до знаменитого кінорежисера. Однак цього він досяг ціною зради коханій жінці. І ця зрада переслідуватиме героя все його життя. На відміну від першої повісті, цей твір про мистецтво, про вічну колізію життя і творчості, що хвилювала письменника з перших його новелістичних етюдів. Точна побутова і художня деталь, живий діалог, врівноважене використання художнього портрета і пейзажу — усе це допомогло авторові створити високохудожній, по-людськи теплий і щирий твір. А потім за творами Шеренгового було поставлено художній фільм «Блукаючі зірки», відзнято художньо-документальні стрічки «Пісня любові», «Києве мій» і «Тризна».

Твори Олекси Шеренгового перекладались угорською, чеською, білоруською, казахською мовами, а до його п'ятдесятиріччя в Москві вийшов однотомник його прози російською.

Найвищим художнім здобутком прозаїка Шеренгового, справжньою перлиною його творчості став роман «Рейс». Цей твір М. Жулинський назвав «справжньою подією в нашому

літературному житті». 2001 року роман було відзначено однією з найпрестижніших премій нашої держави — премією імені Олеса Гончара.

Роман «Рейс» органічно відбив ті духовні процеси, які відбувались у нашій державі в другій половині ХХ ст., ті духовні пошуки, що загалом були характерними для нашої літератури і суспільства. Факти, описані у романі, належать уже пережитій нами історії, та все ж стягання духу людського, духу творчості та любові не можуть не хвилювати нас і сьогодні. Адже «Рейс» — це роман про творчість як родову рису людини. За словами відомого критика професора Григорія В'язовського, це «прекрасно, філігранно організована низка спогадів художника Тараса Гориня».

Роман багатопроблемний. Його сюжет розгортається за двома композиційно симетричними лініями, кожна з яких позначена протилежними початками добра і зла, істинного і фальшивого. Перед нами постають долі двох художників, пов'язаних спільністю важкого голодного дитинства, проте досить відмінних у плані пристосування до житейських проблем — Тараса Гориня і Вольки Зшитка. Волька виростає пристосованцем і кон'юнктурником. Тарас сповідує вищі принципи розуміння мистецтва як служіння людству, як спробу наближення до Бога. Таке відверте протистояння, що досить суттєво «розкривало» світ партійної кон'юнктурщини і кар'єризму, не могло залишитися непоміченим. Воно, вочевидь, і злякало партійну номенклатуру, злякало так, що вона надовго «захувала» роман від читача. Адже світ він побачив лише через чверть століття після написання, навіть незважаючи на те, що на нього були схвальні відзиви багатьох відомих письменників, зокрема, Євгена Гуцала і самого Олеса Гончара.

Проблема подолання бездуховності стає однією з найголовніших і найвиразніших у романі. Її витoki — у причетності до найсвятішого — до найглибших скарбів власної культури, народної мудрості, своєї «ріднини» — мови, історії, слова. Тому нерідко письменник вдається до алюзій з Шевченка, а ще частіше — із Святого письма, підкреслюючи думку про неповторність людського існування, осягнення і творення світу Краси.

Художнє слово Олекси Шеренгового справді глибинне, хвилююче, воно спроможне промовляти до кожного, будить совість і велику любов до Краси, Життя, Людини на Землі.

Окремо в творчості письменника можна виділити своєрідний детективний жанр. Для читацької аудиторії Шеренгового, яка звикла до відвертої, майже інтимної ліричної сповідальності, він справді став досить незвичним. Повісті «Звинувачувані не підсудні» та «Монолог для слідчого» об'єднують мотиви боротьби доброго і злого, темного і світлого начал у людині та в суспільстві, що стало наскрізною темою його творчості. І цю боротьбу письменник майстерно зображує в площині людських характерів — образів своїх сучасників.

У центрі повісті «Звинувачувані не підсудні» — трагічна доля сільського механізатора Миколи Дубровського, винуватцем смерті якого став його товариш по роботі. Досліджуючи трагедію, письменник розвінчує пияцтво як порок, що притупляє розум, калічить людські душі. Повість «Монолог для слідчого» була відзначена дипломом лауреата Спілки письменників України за кращий твір для юнацтва.

Створені О. Шеренговим художні образи зворушують нашу душу, бо в них воєдино злились і факти життя, і його оцінка, і ставлення до людей. Тонко і проникливо письменник зафіксував свою епоху. Саме так виховувалося літературне покоління доби 60-80-х років, такі ідеали воно сповідувало.

Незважаючи на те, що все своє творче життя Олекса писав поезії, його перша поетична збірка «Мій молитвослов» побачила світ лише в 2003 році, окресливши межу шістдесятиріччя автора. Ця книга була удостоєна великої нагороди — ордена Преподобного Нестора Літописця II ступеня. Дійсно, у ній ми вбачаємо розлогу ліричну сповідь людини, що віднайшла спокій і гармонію зрілого життєвого досвіду.

Досить виразне публіцистичне начало, таке характерне для прози письменника, у його поезії, за всіх ознак її автобіографічності, майже зникає: ліричний малюнок набуває сокровенного проникнення в звичайний світ простих речей, що стають символічними позначеннями неперебутності та взаємопов'язаності Долі й Часу, Людини і Вічності. Предметом зображення виявляється особливе лірико-філософське споглядання, у площині якого відбувається зрощення автобіографізму душі та «я» ліричного героя поезії:

...А під неділю, у суботу,
Як брався вечір і дим стелився,
Казали тато: вінець роботи,
Ізлазь із печі, котрий не мився.
Вербові ночви. Зо троє відер.
Ще й пара — в сволок!
Й — по плечах — віник.
Перебирались у чисте діти —
Сміявся в вуса старенький дідо.
Біліші твару білили льолі,
І місяць повний стелився в полі.

Вірші О. Шеренгового «наладовані» доброю енергетикою: вони щирі, прозорі за змістом, легкі та невивагливі за формою — від душі до душі. «Мій молитвослов» — це лірична сповідь автора, звернена перш за все до тих найпотаємніших закутків душі людини, у глибинах якої в кожному з нас народжується туга за Богом, осмислення свого вищого призначення. Бог живе в речах простих, непомітних:

Коли мій день уже коротшим став
Хотів би пам'ятник поставити я Богу,
Якби я хрест такий від Бога мав...
Звести отам, де стежка в полі, жито,
Де перепілки туляться в снопах,
Де літо, перевеслами сповите,
І мати. І — дитина на руках.
Такий він був би — з сонця і печалі.

Поет поновлює забуті смисли, повертаючи їх первозданне значення, тому й не дивно, що перш за все він повертається до Природи і до того, що в сукупності своїй ніколи не може бути висловлене до кінця — Смерть, Біль і Любов. Так, виростаючи з самої суті буття, поезія відновлює світ, вона по-новому ословлює його, по-новому означає.

Збірка О. Шеренгового «Мій молитвослов» є освідченням у любові сучаснику, відверта ідеалізація духовного сподвижництва в наш непростий час. Ліричні портрети Н. Яремчука, Г. Тютюнника, Б. Нечерди вражають глибиною проникнення у внутрішній світ митців, незахищений, часто сповнений

самотності та неприкаяності. Серед багатьох присвят, якими сповнена збірка, вирізняється єдиний, майже сакралізований образ Поета — Божого посланця і охоронця Слова. Іноді він набуває рис міфологічного героя, деміургічного першовтілення, що, безкінечно жертвуючи, безкінечно примножує:

...А Ліна Костенко сказала,
мов сніп вибирала.
І вибирала з жита той колос,
щедріший за всі.
Ця жінка давно,
вже давненько чаклункою стала,
Чаклункою крові поетів
найкращих усіх.

Органічно вплетений у «материзну» своєї землі, О. Шеренговий ніколи не поетизував міста, навіть такого близького і рідного серцю, як Одеса. Вчитуючись у його міські пейзажі (Куяльницький лиман, Бугаз, Жевахову гору, дачу Ковалевського, монастирський сад ігумені Серафими, сонячну Дерібасівську чи платанову Пушкінську), бачиш людину села, що в першу чергу виділяє неповторність миті, просякнутої гострим первозданним запахом земної плоті — її цвіту і плоду. Тому в гамірному Місті Шеренгового найвиразнішими проступають бузковий чи черемховий цвіт, згасаюче кленове листя, радість першого снігу, що залітає у вікно на десятий поверх. І через міську оптику поета проступає вічність природного начала:

На день Маковея,
на свято любові і квітів,
На свято, де Ра,
де прасонце і віще зело,
Стеблиною квіту,
листочком зеленого літа,
Зерниною жита я знов
повертаюсь в село.

Прозова та поетична творчість О. Шеренгового вписує оригінальну і самобутню сторінку в український літературний процес другої половини ХХ ст. Письменник школи і гарту Гончара, продовжуючи кращі традиції національного письменства, Олекса Шеренговий зумів сьогодні, коли нерідко лунають натхнені постмодернізмом думки про смерть авторів,

ідеалів і героїв, воскресити чисту і вічну силу поезії, що народжується лише Великою Душею і кличе кожного з нас стати Людиною на Землі.

Тетяна Мейзерська,
доктор філологічних наук,
професор, завідувачка
кафедри української філології
ПДПУ ім. К. Д. Ушинського

Думська площа. — 2007. — 26 жовт. — С. 6.

Он нужен Украине!

Об Алексе Шеренговом — поэте и прозаике

*Я ж ваш! Увесь.
Я ж наш! Гопак — мій рідний танець
О. Шеренговий*

Книги писателя Олексы Игнатъевича Шеренгового существовали для меня только как явление литературы, но со времени недавнего знакомства с ними живут в моём сознании как значительное событие в моей жизни, волнуют, стали близкими, родственными, во многом созвучными. Я их ощущаю как большие невыдуманные проявления жизни, так же как люди ощущают любовь, разлуку, труд, — жизни мне знакомой, ведь, как оказалось, мы с автором — из одного и того же времени.

Первое впечатление от его книг — чувство соприкосновения с очень одарённым мастером прозы, высокой поэзии, наделённым тонким слухом, умением видеть, фантастически богатым воображением, знанием. Произведения Шеренгового необычайно изобразительны, живописны по своей манере, написаны увлекательно, просто и ясно, пробуждают воспоминания.

Помимо большой поэтической одарённости есть у него ещё одно ценное качество — органическое чувство языка, чистого, певучего, живого, многокрасочного, украинского, на котором автор думал, разговаривал и писал свои произведения, простые и прекрасные. Биографы его объясняют это умение живописать словом тем, что он с детства неплохо рисовал, писал стихи. Думаю, что здесь уместно сослаться на мнение Константина Паустовского, так горячо им любимого писателя, о том, что невозможно быть хорошим писателем без знания смежных искусств: музыки, живописи, архитектуры и скульптуры. Художник должен увлекаться многим, отзываться на разное.

Не мог Олекса Игнатъевич не стать поэтом и автором лиричных высокохудожественных новелл, повестей, романов, сценариев и очерков, потому что ещё одним истоком его творчества была во все сезоны пышная и удивительная природа старинного селения Зозов в Липовецком районе на Винниччине, где он родился, где прошли его детство и юность в жестокие военные и тяжёлые, голодные послевоенные годы. Он был младшим из восьми детей в семье.

Эти времена ощутила и я — в Одессе, а затем, после освобождения её от фашистов, — пять лет в доме моей бабушки Акулины Парфентьевны Колесниченко-Моторной в селе Спасском Маловысковского района на Кировоградщине. У неё было девять детей, а после голодных 1930-х и войны осталось четверо. Дед мой, Яков Кондратьевич, был репрессирован и сгинул на Соловках.

Есть и другие совпадения. Мы с Шеренговым в разное время обучались в педучилище. Он — в Немирове, я — в Одессе. Немировское педучилище было совсем непростым учебным заведением. Вот как сам писатель характеризует сущность его в то время — «трагедия и счастливый случай, стечение удивительных обстоятельств и крепкий, закалённый ГУЛагами круг талантливых преподавателей».

У будущего писателя были замечательные учителя и на филологическом факультете Одесского университета

им. И. И. Мечникова, где он учился на отделении украинского языка и литературы (я — литературы русской, заочно).

Среди его учителей — языковед Николай Владимирович Павлюк; Пётр Трофимович Маркушевский и Василий Васильевич Фащенко преподавали историю украинской литературы разных периодов, а Григорий Андреевич Вязовский — теорию и методику её преподавания.

Припоминаю, что в деканате филфака, куда меня привели дела служебные, все преподаватели общались между собой и со студентами только на украинском языке. Мне показалось, что я попала на неведомый мне остров. Зная украинский язык с детства, я не слышала тогда, чтобы на нём разговаривали на одесских улицах. Не слышна украинская речь и в нынешней нашей независимой Украине, к сожалению.

Литературное мастерство Олекса осваивал и в бурлящей творческими страстями литературной студии университета. Об этом времени поэт и прозаик Владимир Рутковский в статье, посвященной его 60-летию, пишет так: «Среди молодых литераторов Одессы было модным идти стенка на стенку. Литературная студия Одесского университета — против областной литературной студии, и наоборот. Яворивский, Осадчук, Базилевский, Колесниченко — против Нечерды, Стриженюка, Гордона, Халупского (известного позже ростовского поэта), Жванецкого (говорят, он тоже посещал областную литературную студию). Соревнование было творческим: кто напишет лучшее стихотворение, рассказ, юмореску». Все эти, тогда ещё никому не известные имена, впоследствии составят литературную славу Одессы и Украины.

Со студенческих лет Шеренговой увлекался Н. В. Гоголем, Эрнестом Хемингуэем, Джоном Стейнбеком, Генрихом Бёллем, Федерико Гарсиа Лоркой. Он блестяще заявил о себе сборником рассказов «Пташиний переліт» (1967), написанным на втором курсе. Эта его первая книга, вышедшая «с легкой руки издателя — поэта Владимира Гетьмана и нежного сердца университетского учителя Николая Павлюка», была очень

хорошо встречена читателем, а в первых рецензиях отмечена неожиданная и глубокая мотивированность в решении задач, которые ставит жизнь, настоящая человечность героев. Художественную оригинальность заметил критик Д. Герасимчук и Вл. Яворивский, сравнившие его новеллы с графическими рисунками, стихийно-лирическими, эмоционально-фрагментарными, насыщенными поэтической метафорикой. В них заложены основные концептуальные образы, к которым писатель будет в дальнейшем обращаться, — представитель рода, творец, и темы, в момент написания остро злободневные, а также время, когда он жил и работал. Его называют мастером психологической новеллы, мелодичности.

Олекса Шеренговой принадлежит XX веку. Его творчество, зародившееся в щедрой среде неповторимой украинской поэтической культуры 1960-х годов, с её высоким поклонением стихии национальной сущности и самобытности, освящено любовью к родным местам, прозвучало гимном Отчизне, — ежесекундно близкой, обыденной и волшебной, простой и героической, её прошлому и сложному, многотрудному современному. Всему тому, что выражается одним словом — Украина, и которой для него нет святее понятий — Земля, Любовь, Семья, Традиция, Бог, Совесть, Честность в отношениях с Миром, Человеком, Вечностью.

В большую литературу Шеренговой входит через журналистику. Поэзия помогает ему стать профессиональным журналистом, лирическим документалистом.

Одесса становится его городом навсегда. Работал он редактором на Одесской телестудии, корреспондентом на радио, ответственным секретарём Одесского отделения Союза писателей Украины. Сам Олесь Гончар благословил молодого писателя на вступление в товарищество украинских писателей (1971) и стал одним из его учителей. Три года Шеренговой работал редактором в издательстве «Маяк», затем сценаристом на Одесской киностудии.

В Одессе в это время работали очень сильные поэты — Иван Драч, Иван Рядченко, Владимир Домрин, Юрий Михайлик, Евгений Бандуренко, Борис Нечерда — поэт остронациональный, планетарного таланта; Анатолий Колесниченко — новеллист, романист, филолог. Среда широких и уверенных их следов, яркий, неискоренимый след Шеренгового не мог не быть замечен, потому что писатель этот глубок и светился не отражённым светом, а своим, настоящим. Здесь, именно в одесской литературной среде, создал он свои произведения.

Дружба с ними приблизила Олексу Игнатъевича к роману «Рейс». Сам автор отмечает, что этого романа не было бы, если бы ему не посчастливилось встретиться с Владимиром Петровичем Гетьманом — легендой украинской поэзии в Одессе. Он стал прообразом главного героя романа, его духовным содержанием. И все остальные герои им не выдуманы. Автор был знаком с их прототипами. В романе, отражающем духовные процессы, происходящие в нашем государстве во второй половине XX века, были остро поставлены проблемы карьеризма, непрофессиональности, лицемерия и угодничества. Перед творческим человеком возникает дилемма: как жить — по совести или по приказу. Автор говорит, что бездуховность можно преодолеть, обратившись к истокам ценностей своей культуры — языку, истории, слову. Для творчества человека нужна свобода воли, мысли и фантазии, индивидуальность. Не должно быть двойственной морали.

Роман «Рейс», многопроблемный, сложный, по оценке критиков «настоящее событие в литературной жизни», написанный в середине 1970-х годов, около четверти века пролежал в ящике стола. Издатели не брали на себя ответственности за издание. Цензоры руководствовались «советом» республиканского комитета по прессе не печатать роман, потому что главный герой — не тот герой, на поступках которого должно воспитывать молодое поколение советских

людей. Только в 2000 году роман был опубликован, а автору была присуждена республиканская премия им. О. Гончара (2001).

В те трудные времена свершавшейся необъективности его морально поддержали коллеги, преподаватели университета. Шеренговой продолжал работать, вынашивая новые задумки. В дни 100-летия со дня рождения Леси Украинки по его драматической поэме, посвященной великой поэтессе, на Одесской телестудии был поставлен телеспектакль.

Олексу интересует суть человека, мечта человека. Его телепередачи были посвящены людям, выращивающим хлеб, и судоремонтникам, рыбакам и строителям. Одна из любимейших тем — красота, искусство в жизни народа — народное творчество. Он восхищается мастерством вышивальщиц, цветовода Макучняка из Балтского района и пасечника Нестора Балтяна. Пишет очерки, в которых передаёт волнующие ощущения, связанные с произведениями таких мастеров кисти, как Григорий Крижевский, Михаил Божий, Юрий Богатыренко, Адольф Лоза. Ему интересен творческий мир писателей Павла Загребельного, Григора Тютюнника, Бориса Нечерды и Владимира Гетьмана, а также пишет необычайно интересные, поэтичные, пронизанные глубокой любовью к своим старшим товарищам, так званные «юбилейные» очерки: к 80-летию Степана Ковганюка, известного украинского переводчика, лауреата премии им. М. Рыльского, об известном поэте Нотэ Лурье. Они одинаково близки писателю.

Каждый созданный им в течение сорокалетнего творческого пути литературный портрет открывает в характере самого Шеренгового всё новые черты необыкновенно чуткого ко всему, неординарного человека с низким болевым порогом. Свободный поток мыслей и чувств, всё созданное им, опять заставляет вспомнить о писателе Константине Паустовском, его цикл новелл о писательском труде и долге «Золотая роза», названную им автобиографической повестью и которая могла

бы быть частью его же эпопеи «Повесть о жизни». Литературные портреты в них — близнецы-братья.

К ним бы я причислила и художественно-документальные повести Шеренгового: «Повінь у вересні» (1978), в основу которой легли события Татарбунарского восстания, ставшего ярким проявлением борьбы трудящихся Бессарабии за своё освобождение и воссоединение с Советским Союзом, с Украиной; «Гавань долі твоєї!» (1980) — о молодых строителях Григорьевского порта на Чёрном море в серии очерков «Григорівські етюди»; «Монолог для слідчого» (1980) — о милицеских буднях; «Хліб на долоні» (1984) — о председателе колхоза им. Кирова на Одессине Герое Социалистического Труда Евгении Поликарповиче Дунском.

Галерею выдающихся людей продолжили волнующие заметки Шеренгового 2002—2005-х годов, опубликованные в газетах «Одесский вестник» и «Думська площа». Увлекательно написаны очерки о людях, думающих о высоком, — народных умельцах З. В. и О. О. Афанасьевых; штрихи портрета художников, преподавателей художественного училища им. Грекова И. И. Козерода и Т. И. Егоровой; «Монмартр за углом Ришельевской» — о мастерстве художника В. Цюпка. Привлекает автора и мир одесского художника Виталия Аликберова. Не обошёл он вниманием и высокопоэтическую личность художника Ростислава Палецкого в очерке «Кохановка. Троицкое. Весь мир». В очерке «На празднике виноградной лозы» повествуется о книге Ивана Георгиевича Ненова «Разбросанные на земле». «И от Бога поэт» — так величает Олекса Игнатъевич Лину Костенко. А очерк «Высота» — его дань уважения ректору Одесского национального университета им. И. И. Мечникова Валентину Андреевичу Смынтине.

Дополняют галерею литературных портретов трепетные его очерки о церковных деятелях: «Потому что верим... Верим» — о митрополите Одесском и Измаильском Агафангеле; «Прийти к Всевышнему» и «Труд вдохновения» — преклонение перед

духовной подвижницей-игуменьей Серафимой. И ещё — о гуманитарной помощи одесситам пастора протестантской церкви земли Пфальц (Германия) Вольфганга Долля очерк «При свете Рождественского алтаря».

В этом же ряду я бы также поставила глубокого философско-религиозного содержания, как монолог давно пережитого и осмысленного, сборник Олексы Игнатъевича «Мій молитвослов» (2003), в котором акварельным языком поэзии мысли выражена магия его глубоких, выстраданных чувств, ведущих человека по жизни, о Боге, которому автор хочет создать памятник простой, не пышный, как царям возводят, а как солнце в небесах. А также о том, что на боль чужого сердца мгновенно отзовётся, для Божьих дел не пожалея сил.

Моления автора, очищая его душу, очищают и души наши, чтобы «просторней было в них любви». Это одновременно исповедь и обращение к Всевышнему с мольбой о помощи в укреплении духа и приданию сил для деяний добрых. Это осмысление сегодняшнего с позиции вечного, утверждение «Знаю: руки золоті лиш у тих, / У котрих серце боголюбне й щире». Нежной памяти отца — Игната Шеренгового, воина, труженика, правдолюбца — написано Олексой стихотворение «На восходе солнца»; о золотых руках художников, побратимов-поэтов, создающих духовные ценности, переплавляющие в слова радость и боль, утраты и надежды: о небесном царстве света и таланта художника Ван Гога, «поэзии — языке молодых» Дм. Павлычко, а Олесь Гончар «Собор веры и чести алтарь». Дорога автору и память о незабвенном Максиме Фадеевиче Рыльском, Назарии Яремчуке, Владимире Ивасюке, о великом певце — гордости Украины, — Анатолии Соловьяненко, Борисе Нечерде, в большой литературе занявшем место в числе классиков.

Для Олексы уход поэта — невосполнимая потеря, ибо его голос, размах его крыльев — неповторим.

В молитвослове Шеренгового не забыты народные артисты Украины Анатолий Дуда, Людмила Ширина, Николай Свидюк и

заслуженная артистка Украины Галина Данилова. Божий дар видит поэт у известной балерины Натальи Барышевой («Ні, то не танець був...»), воплотившей «любов Одетти, що увись злітає», «Любов Кармен в одежі срібних крил».

Есть у Олексы Игнатьевича ещё одна заветная тема. Он прикасается к ней целомудренно, благоговейно. Да иначе к ней нельзя относиться. Это — тема любви. У неё свой свет, своя печаль, своё счастье, как подарок поэтический и озаряющий жизнь среди обыденной реальности. Это говорит о глубокой жизненности того, что он создал силой таланта — вечной красоты, заключённой в женщине. Поэт пишет о ней без пафоса, создаёт образ любимой из, казалось бы, обыденных фраз, негромких эпитетов и сравнений, потому что о чувствах не кричат уста — кричит сердце.

«Любов — це жертва./Жертва. Перш за все». Автор не был обделён вниманием женщин. Он не перечил своим чувствам. Греха не видел в том, если есть любовь. Готов был заплатить высокую цену за минуты счастья, ведь «Вогонь любові — це ж святий вогонь». И был уверен, что «Як є кохання — то кохання вічне. А що вмирас — то вже не любов».

Превосходная проза Олексы Шеренгового ещё богата романами «Золоте весілля», «Батько», «Любов єдина» — о настоящей украинской семье. В них также прослеживается автобиографическое начало. Посвятил он их памяти своих родителей, сестрам, братьям Николаю, Максиму, людям села, их отношению к земле.

Главный герой романа «Любов єдина» выступает против бездумного уничтожения так называемых бесперспективных сёл, их патриархально-родового уклада, миграции молодёжи в город. Эти проблемы актуальны и в XXI веке. Глубоки размышления автора о «родынном» счастье, слиянии с природой родного края, и о том, как мало у нас стремления раскрыть духовность человека, что закладывается именно в семье, в её уюте, в сердечности и требовательности отца и матери.

Все романы писателя Шеренгового как фрагменты одной великой эпопеи. Но роман «Батько» меня растрогал до слёз, воскресив детские мои воспоминания о жизни в бабушкином доме в селе. Я постоянно их сопоставляю со всем тем, что написано автором о Прилуках. Каждый из детей Клима Данька, отца семейства, по-своему помнит своё село. Оно большое не само по себе: семьи такие. «Лягдний не в міру вразливий» Ярослав, младший из детей, видит его так: в Прилуках два пруда и река, около пяти плотин, Гудымчин парк и два луга, изумрудные холмы и обрывы, лес, белые маковки церкви, дорога между вербами, высокие тополя и ясени... И степь, и птицы пенье, травы: пырей, лебеда, жгучая крапива, бузина, калина, мальвы, конопля из пруда, герань на окнах...

Есть всё это чудо и в моём Спасском, и так же «на одной земле растут и дикий пырей и светловолосый подсолнух, и в одной реке — сомы и шуки, один день делят между собой злые и добрые соседи». И Ярослав и я пасли корову, бегали босиком, шалили, цветок знали как назвать и пшеницу не путали с овсом, собирали в поле колоски, учились в школе. Мне очень близки и речка, в которой он ловил мелкую рыбу на уху, дерево, которое посадил, узенькая тропка между спорышом, по которой он вышел «в далекі світи».

В доме моей бабушки так же на стенах висели рамки с фотографиями, увитые вышитыми полотенцами; пучки калины, подвешенные на крючках, а рядом — целебные травы в мешочках из льняного полотна, закрытые кукурузными пробками бутылки с вишнёвкой, а в погребе бочки с квашениями и яблочным соком. Выпекали хлеб, караваи, плацынды, пампушки и пирожки.

Помнятся и такие же качели на старой толстой груше перед окнами дома, ухоженный огород, вишеник, раскидистые яблони. Зелёная рожь за огородом, в которой рвали васильки для венков. Замачивали лён в реке Выске, журчащей в конце огорода. Осенью выкапывали картофель, свеклу, теребили

фасоль и початки кукурузы, собирали созревшие семена в цветнике.

С каждой чертой, каждой деталью соглашаешься, настолько всё ощутимо и верно. Несколько лаконичных фраз и мы получаем представление о его отце, всех членах семьи...

Роман «Батько» читала с ощущением, словно раскрыла окно в сад, в котором сияют весенние цветы, а прозрачный воздух заполнен пением птиц. Очаровывает и бесконечное разнообразие акварельной цветовой гаммы осенней природы, бескрайность холодных осенних далей, запахи прелых листьев и само дыхание украинской осени.

И ещё о многом другом. На страницах небольшой книги — вся жизнь многодетной семьи, труд и время.

Но самое щемящее, заставляющее больно сжиматься сердце моё, — это рассказ автора романа о том, как уже несколько лет, покидая Прилуки, выходя с женой и маленькой дочерью из отцовского двора, Ярослав стремился запомнить каждую чёточку провожавшего его отца, каждого встретившегося на пути, находил повод оглянуться. «Тропинка бежала вверх, извиваясь между пышных лопухов, поднималась на холм и уже там, напротив буйного куста сирени, под которым стоял, опираясь на костыли, отец, исчезала».

Так провожала и нас с мамой моя бабушка, но стоя за калиткой у колодца. Я, как сейчас, вижу её в платочке на голове, свободной блузе и длинной юбке, прижавшей к груди натруженные руки и пристально глядящей нам вслед. Это незабываемо, непреходяще. Как незабываемо и завещание, полученное ею от своих предков, не оставивших богатого наследства: «Никогда не забывают завязать узелок в конце нитки, когда шьёте или латаете, — никогда не протянете иголку напрасно». А ещё и её слова, сказанные на девятом десятке жизни: «Так хочеться ще пожити, щоб побачити, що то воно ще буде на білому світі».

Не оставляют меня равнодушной и канадские киноповести Олексы Шеренгового. Он проходил стажировку на киностудии

«Васик-филмз». Произведения этого цикла «Збентежені голоси пташині» и «Летіла зозуля» — о судьбе переселенцев из Украины за Океан, приспособление их к новым жизненным условиям и отношениям украинской эмиграции — национальный характер в критической ситуации, ассимиляция в условиях чужой культуры, феномен выживания и проблема старшего поколения — сохранение собственных корней.

Киноповести — произведения об искусстве, о вечной коллизии жизни и творчества, волновали Шеренгового всегда. Все поколения наших украинских канадцев поют сегодня наши песни и не забывают свой родной язык.

*Вони сміються по-українському.
Плачуть... українською мовою,
точніше — українським серцем.*

Поэт — хранитель Слова, предостерегает нас: «Якщо ти зрадив материнську мову, то можеш матір зрадити свою» и, перед лицом веков, сына умоляет: «Не доведи, /щоб без душі/ без «Кобзаря» зостався, /Не доведи на довгому житті».

О себе он говорит, что «Все життя мене тримають могутні крила: земля батьків і те, що дав я цій землі». Он в третий, тринадцатый раз спросил бы гетманов, если бы они встали: «У кого ж тепер булава?» А в Храме Божьей Матери «Всех скорбящих радости» Олекса Игнатъевич, ведя разговор с Богом, сокрушается: «Господь над нами угорі, /Якби ж — з молитвою жили... /Якби ж — любов в серцях воскресла, /То справді в щасті ми жили... у серці з Господом... /А ми?...»

Это тот же Храм, самый уютный и для моей души, в который я прихожу помянуть мою маму, родных и близких, помолиться о живых, озонировать душу, перед ликом Всевышнего осознать человеческое несовершенство, простить обидчика, вернуть душе гармонию, любовь, укрывшись здесь от суетного мира.

Мне понятна мысль поэта Шеренгового: «Ніхто /нікого /не навчить любити. /Ніхто на світі /ще не жив /без втрат. /Звичайно, /і у бронзі /можна жити. /Але в любові — краще во сто крат».

Бронзовый памятник он сам себе воздвиг своими произведениями, помогающими развитию личности. Мы должны быть ему благодарны за всё — за его искренность, чувственность, человечность, за тончайший талант, за способность загораться от самого незначительного соприкосновения с поэзией, свободно и легко писать об этом. Он много знал, любил, много трудился и ошибался, но, всё равно, всю жизнь его величайшей и нежнейшей любовью была Украина.

Нам нужно хранить нашу любовь к таким прекрасным писателям как Олекса Шеренговой, любить, как и он, по внутренней потребности, самый родной для нас украинский язык, и, в память о нём, любить и беречь нашу милую, но порой многострадальную Украину.

Ведь он «Голос земли и совести», по определению Татьяны Севериновны Мейзерской, доктора филологических наук, профессора, заведующей кафедрой украинской филологии ПДПУ им. К. Д. Ушинского, создавшей литературный портрет писателя Шеренгового в своём научном труде под таким названием. А его портрет кисти замечательного одесского художника Григория Крижевского украшает один из экспозиционных залов Одесского художественного музея.

Доброжелательные критики, коллеги по перу Владимир Рутковский, Николай Палиенко, Роман Бродавко... дополняя блестяще друг друга, высоко оценили его литературное наследие, отмечая безупречность стиля, вкуса и указывая на то, что о чём бы ни писал он, «так мог написать только Лёша Шеренговой». Они искали в нём образцы художественного совершенства и духовную родину.

Ему отведены почётные страницы в антологии — справочнике о писателях Одесщины и в двухтомном «Одесском литературном вечере».

Постигая литературные исследования творчества этого писателя, невольно обращаешь внимание на обширное

цитирование многих фрагментов его произведений, и понимая почему это неизбежно, самой трудно этому не последовать.

Нельзя не отметить, что, кроме комплиментов коллег, — уважаемые конкурсные жюри первыми премиями Союза писателей Украины на республиканских конкурсах отметили повести «Монолог для слідчого», «Хліб на долоні», «Гавань долі твоєї». За сборник стихотворений «Мій молитвослов» Митрополит Киевский Владимир наградил Олексу Шеренгового орденом Преподобного Нестора Летописца.

Двухсерийный кинофильм «Золоте весілля», созданный по его сценарию, получил Почётный диплом на кинофестивале в Торонто.

Произведения этого автора переведены на венгерский, чешский, белорусский, казахский языки. Каждое его слово принадлежит Украине, украинскому народу и его будущим поколениям.

Светлана Кузнецова,
філолог, бібліограф,
ст. науч. сотрудник музея
им. К. Г. Паустовского

Кузнецова С. Он нужен Украине! : об Олексе Шеренговом — поэте и прозаике // Кузнецова С. Константин Паустовский : преображенные отражения : очерки, статьи, заметки / Светлана Кузнецова. — О., 2012. — С. 188-193.

Очима правди

У передмові до роману одеського прозаїка Олекси Шеренгового «Рейс», який автор спромігся видати лише через двадцять років після його написання, відомий письменник, літературознавець Олексій Дмитренко пише: «Дивовижна, майже детективна історія цього роману... Його було здано до видавництва, і прийшло близько десятка схвальних рецензій... Відгукнувся на рукопис добрим словом сам Олесь Гончар. А от видавці на свій карк не брали відповідальності за видання...»

Здавалось би, тим же видавцям тільки б привітати молодого прозаїка, тим більше, що схвалила критика, та й читачами була добре зустрінута перша книжка цього автора — «Пташиний переліт». Але цензори строго керувалися «порадою» республіканського комітету по пресі, де видавництву «Маяк» сказано було досить чітко і ясно: «Роман Олекси Шеренгового «Рейс» друкувати не бажано, оскільки головний герой твору Тарас Горинь — не той герой, на вчинках якого має виховуватися молоде покоління радянських людей».

Тієї тихої багряної одеської осені я часто бачив Олексу зажуреним, неговірким, хоч це, знаю, не в його компанійській натурі. Власне, такі безжальні, необ'єктивні висновки комітету по пресі — кадебешній куховарні у тодішній тоталітарній системі — підкошували не одну творчу людину. Олекса витримав. Його морально підтримали старші колеги по перу — наші незабутні університетські вчителі, викладачі філологічного факультету Григорій В'язовський, Василь Фащенко...

Я помічав, що після такого гromового цензорського удару Олекса мало буває у товаристві, на людях. Думав, що він відсторонився від усіх. І помилявся. Олекса частіше почав зникати з Одеси: його кликав до себе рідний Зозів — старовинне селище у Липовецькому районі на Вінниччині, кликали дитинство і юність, низовинна місцина, де з діда-прадіда живуть і трудяться хлібороби. Повертався піднесений, веселий. Недавно викопаний у Зозові археологами камінь-велет свідчить: «Зозів не брат Москві — а отець...»

Рідні місця додавали душевних сил, наснаги у творчості. Отож не дивно, що вона озвучена палкою любов'ю до ріднизи, до святої джерельної води з-під кореня зозівського дуба чи ясена, яку п'єш — не нап'єшся.

Молодий письменник не відкладав надовго перо, працював, виношував задуми. Коли біля Одеси заходилися зводити стіни припортового заводу, на сторінках обласних і республіканських газет почали з'являтися його нариси, художні оповіді про молодих виробничників, яких автор добре пізнавав, чи не щодня перебуваючи як кореспондент «Літературної України» на будові. Написане увійшло до його книжки «Гавань

долі твоєї». * За неї на республіканському конкурсі на кращий твір про молодих будівельників Олексі Шеренговому була присуджена перша премія видавництва «Молодь» і Спілки письменників України.

А липовецький Зозів усе нагадував і нагадував про себе у подальшій творчій роботі. Пам'ятаю, як на порозі низенької зозівської хатини, де 18 березня 1943 року з'явився на світ майбутній письменник, його старший брат Микола, колгоспний зоотехнік, жартівник, повернувшись після трудового дня додому з ферми, радісно мовив: «Олесю, та невже ти написав про нашого тата?» Олекса, передаючи йому до рук свою нову книжку, роман «Батько», усміхнувся і відповів:

— Не тільки про тата, а й про нашу маму, і про наших сестер, і про тебе, Колю, любимчика сільського жіноцтва, про увесь рід...

Пізніше за твором було знято художній фільм. І коли він демонструвався у Зозові, земляки письменника вгадували у головних персонажах його батька й матір. Я сидів у кінозалі поряд з Олексою і бачив, як у нього наверталися на очі сльози. Пам'яті батьків він присвятив ще один свій кінофільм — «Золоте весілля».

Твори прозаїка заселені нашими сучасниками, які непримиренні до бездуховності, до ницості всіляких лицедіїв, хитрих номенклатурників. Чи то він пише у повісті «Повінь у вересні» про боротьбу за волю нащадків українських козаків на південних землях України, де герої за правду жертвують своїм життям; чи то змальовує долі степових трударів у книжці «Татарбунари»; чи звертається до міліцейських буднів...

У художньо-документальній повісті «Хліб на долоні» письменник створив переконливий образ мудрого землероба Євгена Полікарповича Дунського, Героя праці, який майже півстоліття головував у рідному селі Долинському, що в Ананьївському районі. У важких умовах тодішнього колгоспного ладу, коли одна за одною надходили в контору нікудишні інструкції, піднімав Долинське...

А що ж із «Рейсом»? Розповідь у романі некваплива, у монологах головного героя Тараса Гориня розкриваються

* До книжки була включена повість «Монолог для слідчого», саме за неї О. Шеренговий був удостоєний названої премії 1979 р.

потаємні куточки вистражданої душі. Автор дотепно розвінчує різних пройдисвітів-прислужників у мистецтві, які вишукують для себе теплі місця.

Тарас Горинь вперто, самовіддано відстоює правду у мистецтві, плекає бруньки юних талантів. Від робіт його учнів у захваті відвідувачі художньої виставки за кордоном. Там ім'я Тараса Гориня стало відоме серед майстрів пензля, обійшло сторінки зарубіжних газет. І тоді... його вітають учораšní наклепники, бездарні слизняки, так звані «опоненти», а точніше — люди з гнилими душами.

У романі чимало героїв, але всі вчинки друзів Гориня, їхні думки спрямовані на нього. Він весь у своїх учнях, які йдуть далі свого вчителя, продовжуючи благородну справу вітчизняного мистецтва, кращі його зразки.

На минулорічному творчому конкурсі на кращий твір про молодого сучасника, оголошеному Національною спілкою письменників України, за роман «Рейс» Олексі Шеренговому була присуджена Державна премія імені Олеса Гончара.

Напередодні ювілею письменника шанувальники його творчості отримали гарний подарунок — книжку поезій, які він пише впродовж усього життя ще з шкільних літ.

Я не здивуюся, коли мій друг яось візьме і запросить шанувальників мистецтва на свою виставку художніх робіт, бо теж із дитинства малює — красвиди України, портрети земляків, друзів, наших сучасників. Ці твори теж западають у душу, як і його сонцебризне, чарівне слово.

Письменник не тільки переживає за долю свого народу, за наше мистецтво, а й повсякденно його творить на життєвих шляхах-дорогах, хоч і часто вони звивисті та колючі. Тож хай вони випадають тобі щасливішими, мій непогамовний друже.

Микола Палієнко

Чорномор. новини. — 2003. — 15 берез.

Время жить для других

Лет сорок назад среди молодых литераторов Одессы было модным идти стенка на стенку. Литературная студия Одесского университета — против областной литстудии, и наоборот.

Яворивский, Осадчук, Базилевский, Колисниченко — против Нечерды, Стриженюка, Гордона, Халупского (известного позже ростовского поэта), Жванецкого (говорят, он тоже посещал областную литстудию). Нет, пускать кулаки в ход считалось недопустимым, соревнование было творческим: кто напишет лучшее стихотворение, рассказ, юмореску. Впрочем, это не мешало нам во время почти ежедневных встреч от всего сердца приветствовать брата-соперника с успехом и, естественно, — с творческой неудачей.

Однажды во время одной из таких встреч признанный университетский гений Леша Шеренговой подошел ко мне и доверительно сообщил:

— Слушай, Володя, только что прочитал твое г... стихотворение.

Забегая вперед, сообщу, что мы были молодыми, сверхпринципиальными и воспринимали на букву «г» только два слова: «гениально» или взаправду «г...»). Но поскольку в то время было модным не только предъявлять обвинения, но и обосновывать их, я спросил:

— Это же почему?

— А потому, что в одном только катрене пять союзов «и». Это же сколько можно издеваться над бедной буквой?

И вправду, этим недостатком я грешил тогда на полную катушку. Признаться, и сейчас борюсь с этим союзом... Чуть позже я от нашего общего кумира В. В. Фащенко услышал полушутливое, полусерьезное:

— Наш Леша хоть сейчас мог бы написать кандидатскую диссертацию о значении союза «и» в мировой литературе.

Вот так. Но когда большинство филологических спецов считают кандидатскую вершиной своей творческой жизни, то Олекса, как видим, начинал с нее. И не потому ли, что блестяще заявив о себе сборником рассказов «Пташиний переліт» (написанным, кстати, на втором курсе университета), он в количественном отношении позже несколько отстал от своих именитых ровесников В. Яворивского и А. Колисниченко? И этому имелись основательные причины. Могу свидетельствовать, что в те дни поиски своего стиля для него были не менее важными, чем поиски своей темы.

Но, как видим, сейчас у него все в порядке и с количеством. За «Пташиним перельотом» последовало его

тонкое «Золоте весілля», затем очерковая книга «Татарбунары», позже «Повінь у вересні», «Гавань долі твоєї», «Енергія», «Хліб на долоні», романы «Батько» и «Рейс», а также довольно объемный однотомник избранных произведений, изданный в Москве. И каждая из этих книг была заметным явлением не только в украинской литературе. Критики отмечали значительность тем, поднимаемых автором, тщательность сюжетной проработки, низкий болевой порог автора. Относительно же стиля — то самый изысканный теоретик стилистики не найдет повода для того, чтобы бросить камень в огород даже самых «очерковых» произведений Олексы Гнатовича.

Он относит себя к когорте безоглядных экспериментаторов, ему очень скучно в каком-нибудь одном литературном жанре. С одинаковой легкостью из-под его пера (вот что значит отточенное мастерство!) выходят очерк, репортаж, новелла. От исповедательной прозы он самым естественным образом переходит к публицистике, и наоборот. Он в одинаковой степени популярен и желанный как в солидном литературном издании, так и на радио или телевидении. Он с удовольствием изменяет жанрам, и единственно, чему он постоянно остается верным на протяжении почти сорока лет своей творческой деятельности, — это стилю. Пишет ли он об отце — убеждаешься, что так мог написать именно О. Шеренговой. Пишет он о нашем до сих пор знаменитом хлеборобе Дунском или об известном ныне хозяйственнике Добрянском (на чьих землях находится «7-й километр»), приходишь к выводу, что так мог написать «только Леша», как говорят о нем его коллеги по перу. И во всех случаях удача постоянно благоволит к нему. Свидетельство — кинофильм «Золоте весілля», созданный по сценарию О. Шеренгового, получил почетный диплом на кинофестивале в Торонто, а роману «Рейс» присуждена республиканская премия имени О. Гончара. А совсем недавно, буквально накануне юбилея, Олекса Гнатович снова приятно удивил почитателей своего таланта — он подготовил к изданию книгу стихов. И есть все основания надеяться, что и этот эксперимент будет удачным.

Так чем же конкретно привлекают произведения Олексы Шеренгового, в чем магия его слова? Прежде всего, считаю, в

его скрупулезной работе над деталью. Утверждают, что море можно увидеть и в капле. Но если другие только утверждают, то для О. Шеренгового эта истина становится фундаментом его творческой палитры. А еще у читателя часто создается впечатление, будто наш земляк пишет не пером, а живописует красками. Это происходит оттого, что О. Шеренговой рисует, и довольно неплохо, а такое даром не проходит. Он мастер фона, на котором вплоть до последней жилки прорисовываются все перипетии изысканного авторского рассказа.

Чтобы не быть голословным, давайте прочитаем любое из его произведений. Минутку, минутку... Возьмем хотя бы рассказ «Инфайтинг» (что в переводе с немецкого значит «близкий бой»). Фабула его вроде бы не очень сложная — лихой конник Грак возвратился с войны безногим калекой, которому всю оставшуюся жизнь суждено провести на самодельной тележке. Как ему пришлось в первые дни возвращения, автор описывает буквально в нескольких абзацах, но так пронзительно, что у читателя буквально захватывает дыхание.

Или еще один эпизод — с губной гармошкой, которую Грак привез в подарок маленьким односельчанам. Взял ее малыш-безотцовщина и заиграл... немецкий марш. Иной музыки малыш уже не знал, забыл за три года оккупации. Так что же тогда говорить с целой нации, которой за триста с лишним лет играли только чужие марши? Достаточно включить телевизор, чтобы убедиться в этом.

Но и это не главная мысль произведения О. Шеренгового. Дело в том, что внук, привезший в село однокурсников-немцев для знакомства с местной достопримечательностью — козацкой церковью, заодно собирается познакомить их и со своим дедом. А поскольку дед довольно строптивый, то... «Тут таке діло, — тихенько почав балачку. — Ви мене тільки правильно зрозумійте, діду... Я знаю, важко вам, певне, буде погодитися зі мною, але... але будьте з ними по-хорошому...». При этих словах восстает все естество Грака, из глубины души возникают снова ненависть и подозрительность — еще с тех, военных, времен. И вот — первая встреча, первые взгляды. Игра слов, игра на полутонах, на нюансах и дьявол его знает, на каких еще литературных приемах Шеренгового. И на наших глазах творится чудо — на протяжении всего лишь семи страниц мы становимся свидетелями того, как кардинально меняется

психологія інваліда, як он приходив до думки, що ці нові німці — далеко вже не те, з ким він сражався колись, вони навіть зовні схожі на його внука, їм також властиві такі якості, як увага, сором'язливість, делікатність. «То не вони були, — дивився він на хлопця, що справді схожий був на його ося, Гракового, онука. — То не вони... Це люди. Вони ж зовсім такі, як наші заліські хлопці... Певно, тепер вже війни не буде ніколи...».

Це всього лише один приклад. Такі приклади можна привести багато. Достатньо відкрити будь-яку сторінку творів Олексія Гнатівича, і ви переконаетесь, що хоча він пише про багатогранні прояви нашого життя, але палітра його все одно — м'яка, природна, пронизана любов'ю до своїх героїв, до своєї землі і високому небу, під яким ця земля дихає.

Сьогодні Олексію Гнатівичу — шістьдесят. Час роздумів, час життя для інших. Тому, дорогий друг, тільки вперед, до нових ювілеїв! Бо ти і твій світлий талант потрібні Україні.

Владимир Рутківський

Веч. Одеса. — 2003. — 18 березня.

Молитвослов Олексію Шеренговому

Цей вірш був написаний десять років тому, 18 березня 2003-го, напередодні святкування 60-ліття від дня народження прекрасного українського письменника Олексія Гнатівича Шеренговому.

В ранкові сни до тебе приходив Україна,
Схилившись над тобою, ласкаво пестить сина,
Волосся ніжно гладить, цілує сині очі
І сівши коло тебе, тихесенько шепоче:

«О, сину мій коханий! Дитя моє рідненьке!
Дивлюсь — уже на скроні є пасемко сивеньке;
А під очима зморшки лягли, як павутиння...
Уже ти став дорослим, улюблена дитино...»

А пам'ятаєш, сину, як бігав босоногим,
Коли під ноження лягали всі дороги,
Коли трава стелилась під втомлену спину,
Коли вода джерельна тобі вливала силу?

А пам'ятаєш луки, вщерть сповнені квітками?
А пам'ятаєш голос ще молодої мами?
А татове обличчя, обпалене війною?
А юних сил буяння, як крила за спиною?..»

І ти відповідаєш, розчулений до краю:
«Так, мамо моя рідна, я все це пам'ятаю!
Щаслива в цьому світі мені дісталась доля:
Я син твій, Україно! Я голос твого поля!

Хіба забути можу, як ти мені співала?
Як ластівкою пісня у сні мої влітала?
А руки твої щедрі, як грона повнодзвонні?
І досі мене гріють теплом твої долоні!..

Життя подарувавши, подарувала Слово —
Прозоре, щире, світле, мов сукня празникова,
І з ним я йшов по світу і ніс його, як свято,
І з ним ставали люди щасливі і крилаті.

За все спасибі, мамо! Цілую твої руки...
Було в житті немало і болю, і розлуки,
Та все перемагало невтомнеє горіння,
Над попелом вставало ранкових зорь цвітіння».

І мама відпливає, ранковим сном повита,
Лиш очі волошками зоріють в хвилях жита,
Он постать її ніжна, як хмарка, в небо лине,
Лиш чути серед поля:
«Мій сину... сину... сину...».

Коли я згадую той день, 18 березня 2003-го, у пам'яті
пливуть рядки: «Зорепадом летять роки...» Справді, зорепадом
відлетіли роки, відколи я бачила, як веселий, ще здоровий,

міцний, такий ясноокий Олекса приймав гостей у Золотій залі Літературного музею. А скільки було гостей! І яких!.. Практично вся письменницька організація, вся культурна громадськість міста, всі ті, хто любить українську мову, читає українські книжки і добре розуміє, яким могутнім явищем у нашій літературі є Олекса Шеренговий. І було кого вітати, і було за що вітати.

Я — філолог, й у мене завжди є певний мовний ряд: Шеренговий, шеренга... яка шеренга? В якій шерензі стоїть пан Олекса? Мені здається, що та шеренга, коли зважити на його велику синівську любов до України, його чисту совість і нічим не заплямоване сумління, коли зважити на високий патріотичний поетичний дух — та шеренга почалася тоді, коли почалося українське відродження. Та шеренга йде від тих, кого розстрілювали, втоптували в багнюку, кого зараз піднімають з могили. Іде та шеренга від сумних зіниць Василя Стуса, від блакитних очей і ясного чола Василя Симоненка, від живої, щирої пісні Володі Івасюка, від палаючого серця Алли Горської... Ця шеренга йде до Олекси Шеренгового, він стоїть у ній — й, дасть Бог, стоятиме в ній довіку...

Ми згадуємо його творчий шлях, який починався із журналістики. Молодий початківець, щедро обдарований від природи поетичним талантом, впевнено входив у велику літературу. Його поетичні спроби відзначалися зрілістю:

...Для чого нам даровано життя?

Щоб колискову мати нам співала
І щоб земля зерно так сповивала,
Як мати сповива мале своє дитя.
Для чого нам даровано життя?

Для чого ми на світі живемо?

Щоб дати дереву корінь, дужу крону.
Щоб в небі птиця віщо й безборонно.
Тримала пружним сонячне крило.
Для чого ми на світі живемо?

У нас з тобою лиш одне життя —

Щоб мати брата і дитя в колісці,
Гніздо пташине в оксамиті листя,
Любов палку до самозабуття
У нас з тобою лиш одне життя.

Для того ми на світі живемо,
Щоб кулі не косили в полі жито.
Людиною щоб на землі цій жити.
Людиною. На цьому стоїмо!
Для цього ми на світі живемо!

Він прийшов до нас першою збіркою новел «Пташиний переліт», опублікованою в одеському альманасі «Горизонт» за 1966 рік. Уже ця перша робота розкрила перед читачем художній світ Олекси Шеренгового — цікавий, глибокий і своєрідний. Цей світ належить століттю двадцятому; вивірений у деталях, трагедійно-драматичний у почуттях, він постає перед нами в образах людей Землі, чистих, як вранішні росинки при Божому світі.

А потім прийшов до читачів роман «Батько», який побачив світ у видавництві «Маяк» у 1982-у. Писався він, печальний і дорогий Олексі, крізь сльози і пекучий біль у серці, бо батько письменника помер кілька днів тому. І нічого не треба було вигадувати, а лише переносити на папір з дитинства знайомі образи людей, які жили в селі Зосів і в серці Шеренгового. І в центрі спогадів — герой роману Клим Даник, родова людина, яка увібрала в себе кращі національні риси українського характеру, яка є головою всьому, що робиться на світі, яка береже цей світ і своєю невтомною працею тримає його.

Прийшла до нас з тих років і лірична документалістика Шеренгового, і роман «Любов єдина», і канадський цикл кіноповістей «Золоте весілля» та «Бентежні голоси пташині». І був уже написаний роман «Рейс», і ніхто тоді ще не знав, що лежатиме він на робочому столі Олекси Шеренгового 27 років, бо було заборонено його друкувати, і лише в 2001-у постановою колегії Міністерства культури і мистецтв України та секретаріату Національної спілки письменників України за роман «Рейс» Шеренговому була присуджена державна літературна премія імені Олесея Гончара.

У кінці такого несправедливо короткого життєвого шляху, який обірвався внаслідок тривалої тяжкої хвороби, Олекса Шеренговий написав свою останню книгу — «Мій молитвослов». Чудові поетичні рядки про життя, любов, дружбу, про творче

горіння склали невимовної краси мозаїку, яка практично підсумувала життя і творчість прекрасного поета і прозаїка.

В одному із віршів він писав, що хотів би поставити пам'ятник Богу. Думаю, що він поставив цей пам'ятник своєю творчістю, бо якщо Бог посилає на землю таких людей, як Олекса Шеренговий, і надихає їх шлях творчістю, — це означає, що справедливість, краса і праведність у цьому світі існують. І в душі кожної людини, яка причастилася до творчості Олекси, житиме пам'ять про нього покіль віку...

Ганна Єфімова,
завідувачка сектора «Закордонне українство»
Одеської національної наукової бібліотеки
ім. М. Горького

Чорномор. новини. — 2013. — 21 берез. — С. 10.

ЗМІСТ

ОЛЕКСА ГНАТОВИЧ ШЕРЕНГОВИЙ : біографічна довідка	3
ОКРЕМІ ВИДАННЯ ТВОРІВ	6
ПУБЛІКАЦІЇ У КНИГАХ, ЗБІРНИКАХ, АЛЬМАНАХАХ	7
ПУБЛІКАЦІЇ У ПЕРІОДИЧНІЙ ПРЕСІ	9
<i>у журналах</i>	9
<i>у газетах</i>	10
О. ШЕРЕНГОВИЙ — ПЕРЕКЛАДАЧ	21
О. ШЕРЕНГОВИЙ — РЕДАКТОР, РЕЦЕНЗЕНТ	21
ЛІТЕРАТУРА ПРО ЖИТТЯ І ТВОРЧИСТЬ	22
<i>Довідкові матеріали.</i>	
<i>Бібліографія</i>	22
<i>Ювілеї</i>	23
<i>Пам'ятні дати</i>	24
<i>Премії, нагороди</i>	26
<i>Олекса Шеренговий серед письменників</i>	27
ПУБЛІКАЦІЇ ПРО ТВОРЧИСТЬ	29
ПУБЛІКАЦІЇ ПРО ОКРЕМІ ВИДАННЯ	30
РЕЦЕНЗІЇ НА ОКРЕМІ ТВОРИ	32
ПРИСВЯТИ О. ШЕРЕНГОВИЙ	33
ПОКАЖЧИК ІМЕН	34
ПОКАЖЧИК ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ	37
Додаток: КРИТИЧНІ СТАТТІ, СПОГАДИ	39

Науково-довідкове видання

Шеренговий Олекса Гнатович

Біобібліографічний покажчик

Серія

"Письменники Одеси"

Випуск 35

Упорядник

Олена Григорівна Нуньєс

Комп'ютерний набір

О. Г. Нуньєс

Редакційний відділ
Одеської національної
наукової бібліотеки імені М.Горького
65023 Одеса-23, вул. Пастера, 13

Підписано до друку 05.02.2014
Формат 60x84 1/16
Обсяг 3,5 обл.-вид. арк.
Тираж 100 прим.
Замовлення _____

Видруковано на базі ВДРКФ ОННБ ім. М.Горького
65023 Одеса, вул. Пастера, 13